

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Olsztynie

LOL.410.15.1.2025

Pani
Monika Kaczmarek
Dyrektor
Instytutu Rozrodu Zwierząt i Badań
Żywności Polskiej Akademii Nauk

Instytut Zwierząt i Badań Żywności
Polskiej Akademii Nauk
ul. Trylińskiego 18
10-683 Olsztyn

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

*zmienione zgodnie z treścią uchwały nr KOP-KOR.441.53.2026 Zespołu Orzekającego Komisji
Rozstrzygającej w Najwyższej Izbie Kontroli z dnia 10 marca 2026 r.*

P/25/022 Gospodarka majątkowa i finansowa Polskiej Akademii Nauk

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Olsztynie
ul. Artyleryjska 3e, 10-165 Olsztyn
T +48 89 678 82 00, F +48 89 678 82 30
lol@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Instytut Rozrodu Zwierząt i Badań Żywności Polskiej Akademii Nauk, ul. Trylińskiego 18, 10-683 Olsztyn (dalej: Instytut lub IRZiBŻ).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Monika Kaczmarek, Dyrektor Instytutu Rozrodu Zwierząt i Badań Żywności Polskiej Akademii Nauk, od 1 stycznia 2025 r. (dalej: Dyrektor Instytutu). W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnił Mariusz Piskula od 1 kwietnia 2016 r. do 31 grudnia 2024 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Gospodarka majątkowa instytutu naukowego PAN. 2. Gospodarka finansowa instytutu naukowego PAN.
Okres objęty kontrolą	Lata 2020-2025 (I półrocze) z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed lub po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Olsztynie
Kontrolerzy	1. Anna Brewka, doradca techniczny, upoważnienie do kontroli nr LOL/79/2025 z 3 września 2025 r. 2. Izabela Kowalska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOL/87/2025 z 1 października 2025 r. 3. Joanna Łukasik, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOL/93/2025 z 13 października 2025 r.

(akta kontroli str.1-10)

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach 2020-2025 nie w pełni prawidłowo i rzetelnie realizowano gospodarkę majątkowo-finansową. Instytut nie posiadał bowiem wiedzy o niektórych nieruchomościach będących w jego dyspozycji. Inwentaryzacje budynków i obiektów budowlanych, przeprowadzone w drodze spisu z natury, były nierzetelne, a prowadzona ewidencja środków trwałych nie odzwierciedlała stanu faktycznego. Odnotowano także przypadki braku zabezpieczenia interesu Instytutu w umowach najmu i dzierżawy nieruchomości. Nie zawarto w nich bowiem zapisów wskazujących na możliwość waloryzacji i aktualizacji ustalonego czynszu.

Gospodarowanie majątkiem w zakresie prowadzenia przetargów oraz rokowań na sprzedaż, najem i dzierżawę nieruchomości, co do zasady odbywało się prawidłowo, w tym zgodnie z wewnętrznymi uregulowaniami. Prawidłowo zlecano też przeprowadzanie okresowych przeglądów technicznych obiektów budowlanych przez osoby posiadające wymagane uprawnienia budowlane, choć nie zapewniono w pełni prawidłowego prowadzenia ksiąg tych obiektów.

Zgodnie z wymogami racjonalnej gospodarki zarządzano środkami finansowymi, przeznaczając je m.in. na rozwój potencjału badawczego, a niewykorzystane środki prawidłowo lokowano w formie depozytu overnight u Ministra Finansów. Środki pochodzące z funduszu badań własnych wykorzystywano zgodnie z przyjętym regulaminem. Instytut terminowo składał Ministrowi³ sprawozdania o działalności badawczej i rozwojowej. Nie wywiązano się natomiast należycie z obowiązków sprawozdawczych, o których mowa w art. 350 ust. 1 pkt 3 i ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce⁴. Niezgodnie bowiem z § 16 ust. 1 pkt 6 lit. b rozporządzenia w sprawie POL-on z 2019 r.⁵ i § 16 ust. 1 pkt 7 lit. b rozporządzenia w sprawie POL-on⁶, tj. z opóźnieniem (od 18 do 777 dni) wprowadzono do ww. systemu 12 (46% objętych badaniem) raportów końcowych z wykorzystania środków otrzymanych na programy i przedsięwzięcia ustanawiane przez Ministra.

Z naruszeniem przepisów ustawy Pzp z 2004 r.⁷ lub art. 23 ust. 1 ustawy Pzp⁸ przeprowadzono pięć objętych badaniem postępowań o udzielenie zamówienia publicznego na zakup usług obcych (100% zbadanej próby), a kolejnych pięć postępowań, do których nie miały zastosowania przepisy ww. ustaw - niezgodnie

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego / Minister Edukacji i Nauki / Minister Nauki dalej: „Minister”.

⁴ Dz. U. z 2024 r., poz. 1571, ze zm. (dalej: Pswn)

⁵ Rozporządzenie z dnia 6 marca 2019 r. Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie danych przetwarzanych w Zintegrowanym Systemie Informacji o Szkolnictwie Wyższym i Nauce POL-on, Dz. U. z 2019 r. poz. 496, ze zm. (dalej: „rozporządzenie w sprawie POL-on z 2019 r.”).

⁶ Rozporządzenie 12 września 2024 r. Ministra Nauki w sprawie danych przetwarzanych w Zintegrowanym Systemie Informacji o Szkolnictwie Wyższym i Nauce POL-on, Dz. U. z 2024 r. poz. 1403 (dalej: „rozporządzenie w sprawie POL-on”).

⁷ Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych, Dz. U. nr 19 poz. 177, ze zm., (dalej: „ustawa Pzp z 2004 r.”). Ustawa przestała obowiązywać z dniem 1 stycznia 2021 r.

⁸ Ustawa z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych, Dz. U. z 2024 r. poz. 1320, ze zm. (dalej: „ustawa Pzp”).

z wewnętrznymi uregulowaniami⁹ (100% zbadanej próby). Nierzetelnie i nieterminowo sporządzono Plany postępowań o udzielenie zamówienia publicznego na poszczególne lata okresu 2020-2024.

Stwierdzone nieprawidłowości w zakresie gospodarowania majątkiem, udzielania zamówień publicznych niezgodnie z przepisami ustawy Pzp z 2004 r. i ustawy Pzp oraz z wewnętrznymi uregulowaniami w zakresie udzielania zamówień publicznych, a także wywiązywania się z obowiązków sprawozdawczych w zakresie wprowadzania danych do systemu POL-on wskazują, że w Instytucie nie zapewniono skutecznego nadzoru i efektywnej kontroli zarządczej, o której mowa w art. 68 i 69 ustawy o finansach publicznych¹⁰.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe¹¹ kontrolowanej działalności

OBSZAR	1. Gospodarka majątkowa Instytutu PAN.
Opis stanu faktycznego	1.1. Instytut wg stanu na 30 czerwca 2025 r. dysponował gruntami o łącznej powierzchni 2 818,0490 ha¹², w tym: – łączna powierzchnia gruntów niezabudowanych – 2 213,8466 ha, z tego 610,7608 ha stanowiły grunty w wieczystym użytkowaniu, 1 602,1466 ha - przekazane Instytutowi przez PAN w bezpłatne i bezterminowe użytkowanie (umową użyczenia z 8 stycznia 2016 r.) oraz 0,9392 ha – będące własnością Instytutu, – łączna powierzchnia gruntów zabudowanych wynosiła 604,2024 ha, tego 598,0384 ha stanowiło wieczyste użytkowanie, 3,9906 ha - bezpłatne i bezterminowe użytkowanie (ww. umowa użyczenia) oraz 2,1699 ha - własność lub udział we własności IRZiBŻ. Według danych z Ksiąg wieczystych oraz ewidencji gruntów i budynków (www.geoportal.gov.pl) w zasobach Instytutu (stan na 30 czerwca 2025 r.) znajdowały się łącznie 164 budynki, w tym 26 o funkcji mieszkalnej i 138 o innej funkcji (biurowe, gospodarcze, łączności i transportu itp.). Struktura nieruchomości¹³, którymi dysponował Instytut według stanu na 1 stycznia 2020 r. obejmowała: – grunty niezabudowane o łącznej powierzchni 2 217,6517 ha, w tym: 611,0950 ha będące w wieczystym użytkowaniu Instytutu, 1 605,6175 ha – przekazane Instytutowi przez Polską Akademię Nauk w bezpłatne i bezterminowe użytkowanie (umową użyczenia z 8 stycznia 2016 r.) oraz 0,9392 ha – będące własnością IRZiBŻ.

⁹ Zarządzenia Dyrektora Instytutu w sprawie wprowadzenia Regulaminu udzielania zamówień publicznych nr: 208/2016 z 22 września 2016 r., 1/01/2021 z 29 stycznia 2021 r., 3/04/2022 z 29 kwietnia 2022 r. i 02/01/2025 z 23 stycznia 2025 r. (dalej: „Regulamin udzielania zamówień publicznych”).

¹⁰ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, Dz. U. z 2024 r. poz. 1530, ze zm. (dalej: „Ufp”).

¹¹ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹² Według danych z Ksiąg wieczystych oraz informacji ze strony geoportal.gov.pl.

¹³ Jw.

- grunty zabudowane o łącznej powierzchni 603,3650 ha, w tym 597,2010 ha w wieczystym użytkowaniu, 3,9906 ha w bezpłatnym i bezterminowym użytkowaniu (ww. umowa użyczenia) oraz 2,1699 ha stanowiące własność lub udział we własności IRZiBŻ.
- 24 budynki mieszkalne wraz z 44 lokalami mieszkalnymi oraz 125 innych budynków, w tym biurowych, produkcyjnych, gospodarczych itp.

(akta kontroli str. 11-203)

Instytut w latach 2020-2025 (I półrocze) na podstawie czterech decyzji Prezesa PAN otrzymał prawo wieczystego użytkowania gruntów o łącznej powierzchni 1,3353 ha oraz prawo własności łącznie 11 budynków, w tym trzech o funkcji mieszkalnej, siedem o funkcji transportu i łączności oraz jeden jako pozostałe budynki niemieszkalne.

Otrzymane ww. decyzjami nieruchomości wprowadzono do ewidencji środków trwałych.

(akta kontroli str. 204-281)

Zgodnie z obowiązującymi w Instytucie Zasadami Polityki Rachunkowości¹⁴ w latach 2020-2025 prowadzono księgi rachunkowe, w tym ewidencję środków trwałych (dalej: „eśt”) odrębnie dla Instytutu w Olsztynie oraz dla Stacji Badawczej IRZiBŻ PAN w Popielnie (dalej: „Stacji Badawczej w Popielnie”).

Stacja Badawcza w Popielnie została przejęta przez Instytut z dniem 1 stycznia 2016 r. Następnie w uchwale nr 18 Rady Naukowej IRZiBŻ z dnia 1 kwietnia 2016 r. określono, że Stacja Badawcza w Popielnie jako jednostka organizacyjna Instytutu działa na zasadzie wewnętrznego rozrachunku gospodarczego. Jak wyjaśniła Główna Księgowa wiązało się to z odrębnym prowadzeniem ksiąg rachunkowych, w tym także ewidencji środków trwałych.

(akta kontroli str. 282-370)

Według stanu na 1 stycznia 2020 r. oraz 30 czerwca 2025 r. wg danych eśt w grupie 1 (budynki i lokale, spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego i użytkowego¹⁵) znajdowało się łącznie 120 i 129 środków trwałych, z tego: w Instytucie w Olsztynie – po 4 budynki, w Stacji Badawczej w Popielnie – odpowiednio 116 i 125 budynków i obiektów budowlanych, w tym lokali mieszkalnych znajdujących się w innych budynkach¹⁶.

(akta kontroli str. 371-591)

Dyrektor Instytut stosownie do wymogu art. 26 ust. 2 i ust. 3 pkt 3 ustawy o rachunkowości z dnia 29 września 1994 r. (Dz. U. z 2023 r. poz. 10)¹⁷ zarządził przeprowadzenie inwentaryzacji okresowych w tym środków trwałych w drodze spisu z natury za rok 2020 i za rok 2024. Na podstawie Zarządzeń wewnętrznych Dyrektora Instytutu z dnia 30 września 2020 r. oraz z 29 października 2024 r. m.in. powołano odpowiednio 1 października 2020 r. i 5 listopada 2024 r. komisję do przeprowadzenia inwentaryzacji środków trwałych. I tak w Stacji Badawczej w Popielnie:

- Przeprowadzona 7 stycznia 2021 r. (data rozpoczęcia i zakończenia spisu z natury) inwentaryzacja środków trwałych w drodze spisu z natury (jeden

¹⁴ Zgodnie z przyjętą w 2016 r. polityką rachunkowości ze zmianami.

¹⁵ Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 3 października 2016 r. w sprawie Klasyfikacji Środków Trwałych (Dz. U. poz. 2213) – dalej: „KŚT”.

¹⁶ Opisano w sekcji stwierdzone nieprawidłowości.

¹⁷ Dalej: „ustawa o rachunkowości”.

arkusz spisowy) – objęła łącznie 372 pozycje, w tym 116 pozycji dotyczyło budynków i lokali (ujętych w grupie 1 KŚT).

- Przeprowadzona w okresie od 6 listopada 2024 r. do 15 stycznia 2025 r. inwentaryzacja środków trwałych w drodze spisu z natury (43 arkusze spisowe) wykazała łącznie 125 pozycji z grupy 1 KŚT (budynki i lokale, spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego i użytkowego).

W sprawozdaniach z ww. inwentaryzacji, sporządzonych odpowiednio 26 lutego 2021 r. oraz 20 marca 2025 r. odnotowano m.in., że nie stwierdzono różnic inwentaryzacyjnych (opisano w sekcji stwierdzone nieprawidłowości).

(akta kontroli str. 592- 635)

Instytut 22 listopada 2024 r. uzyskał pozwolenie na użytkowanie¹⁸ nowo wybudowanego budynku przy ul. Trylińskiego 18 w Olsztynie pod warunkiem usunięcia do 30 czerwca 2025 r. nieprawidłowości wykazanej w stanowisku Komendanta Miejskiego Państwowej Straży Pożarnej (dalej: KM PSP). Dyrektor Instytutu pismem z 25 czerwca 2025 r. powiadomiła Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego o stanowisku KM PSP w Olsztynie (z 18 czerwca 2025 r.) w sprawie nie wnoszenia sprzeciwu ani uwag w sprawie uzyskania pozwolenia na użytkowanie tego obiektu.

Główna Księgowa podała, że Dział finansowo-księgowy przeniósł się z budynku przy ul. Tuwima 10 do nowej siedziby przy ul. Trylińskiego 18 praktycznie na początku grudnia 2024 r. Według stanu na dzień 30 czerwca 2025 r. oraz wg stanu na 10 grudnia 2025 r. w ewidencji środków trwałych nie uwzględniono tego budynku (opisano w sekcji stwierdzone nieprawidłowości).

(akta kontroli str. 636-639 i 367-370)

Według stanu na 1 stycznia 2020 r. i koniec czerwca 2025 r. Instytut dysponował środkami trwałymi o łącznej wartości odpowiednio 134 154,3 tys. zł i 146 537,0 tys. zł, w tym: grunty (grupa 0 KŚT) stanowiły odpowiednio 43 744,1 tys. zł i 49 039,3 tys. zł; budynki i lokale (grupa 1) odpowiednio 23 787,9 tys. zł i 27 157,7 tys. zł. W eŚt wydzielono również grupę 9 tj. inwentarz żywy, ujęty w eŚt Stacji Badawczej w Popielnie o wartości odpowiednio 574,4 tys. zł i 405 tys. zł.

Największą wartość w eŚt Instytutu stanowiły środki ujęte w grupie 8 (Narzędzia, przyrządy, ruchomości i wyposażenie, które nie zostały sklasyfikowane gdzie indziej), których łączna wartość wg stanu na 1 stycznia 2020 r. i koniec czerwca 2025 r. wynosiła odpowiednio 54 327,4 tys. zł i 54 989,2 tys. zł. Urządzenia o największej wartości ujęte w tej grupie to m.in.: zaawansowany system mikroskopowy do obrazowania komórek i tkanek o wartości bieżącej 3 607,7 tys. zł; spektrometr masowy z analizatorem kwadrupolo – 1 759,5 tys. zł; zestaw HPLC MS/M55500 - 1 705,8 tys. zł, Spektrometr masowy maldi-tof/komp/oprog - 1 282,8 tys. zł; system do selekcji/analizy gamet i zarodków - 1 147,8 tys. zł oraz cyfrowy sorter komórkowy z wyposażeniem - 1 103,2 tys. zł.

(akta kontroli str. 642-689)

1.2. W okresie objętym kontrolą w Instytucie obowiązywały regulaminy przeprowadzania przetargów prawa własności i prawa wieczystego użytkowania składników aktywów trwałych odpowiednio Stacji Badawczej w Popielnie oraz IRZiBŻ w Olsztynie, wprowadzone Zarządzeniem Dyrektora Instytutu nr 01/04/2023 oraz nr 02/08/2023 odpowiednio z 6 kwietnia 2023 r. i z 24 sierpnia

¹⁸ Decyzja Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego dla miasta Olsztyna nr PINB.5121.79.2024.

2023 r. Zgodnie z ww. regulaminami czynności związane z przeprowadzeniem przedmiotowych postępowań wykonywała powołana przez Dyrektora Instytutu komisja przetargowa¹⁹.

(akta kontroli str. 690-740)

1.2.1. W latach 2020-2025 Instytut na podstawie zawartych umów (8) korzystał na zasadach komercyjnych z nieruchomości będących własnością innych podmiotów. Umowy te zawarto z przedstawicielem:

- Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego w Białymstoku oraz Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku na potrzeby najmu pomieszczeń dla laboratorium Zakładu Biologii i Patologii Rozrodu Człowieka w IRZiBŻ PAN. Umowy te obowiązywały (z uwzględnieniem zmian wprowadzonych aneksami) odpowiednio od 1 marca 2018 r. do 31 grudnia 2021 r. oraz od 1 września 2023 r. do 30 marca 2026 r.
- Miasta Białystok w celu najmu pomieszczeń zlokalizowanych na terenie Białostockiego Parku Naukowo-Technologicznym na potrzeby laboratorium Zakładu Profilaktyki Chorób Metabolicznych Instytutu. Zawarto łącznie 3 umowy, które obowiązywały odpowiednio od 5 marca 2018 r. do 4 marca 2021 r., od 5 marca 2021 r. do 4 marca 2024 r. oraz od 5 marca 2024 r. do 31 marca 2027 r.

Ponadto zawarto umowy krótkoterminowe dotyczące najmu pomieszczeń w celu organizacji konferencji naukowych (2) oraz najmu na okres trzech miesięcy pomieszczeń magazynowych (1).

Z tytułu najmu pomieszczeń od innych podmiotów poniesiono w latach 2020-2025 (do 30 czerwca) koszty w łącznej wysokości 983 870,78 zł.

(akta kontroli str. 741-757)

1.2.2. W okresie od 01.01.2020 r. do 30.08.2025 r. przeprowadzono łącznie 15 postępowań przetargowych, dotyczących sprzedaży nieruchomości, w tym:

- pięć dotyczyło zbycia własności budynków przy ul. Bydgoskiej 5, 5A, 7 i 7A oraz prawa wieczystego użytkowania działki nr 10/20 (obręb nr 24) o powierzchni 0,6467 ha w Olsztynie,
- pięć zbycia własności budynków przy ul. Tuwima 10 oraz prawa wieczystego użytkowania działki nr 413 (obręb 112) o powierzchni 1,3898 ha w Olsztynie,
- jedno zbycia prawa użytkowania wieczystego dz. nr 110/40, obręb nr 11 Inulec o powierzchni 33,2100 ha wraz z prawem własności budynków oraz wyposażeniem stałym w miejscowości Śmietki, gmina Mikołajki, powiat mrągowski, województwo warmińsko-mazurskie,
- cztery zbycia prawa użytkowania wieczystego nieruchomości niezabudowanych stanowiących odpowiednio działkę nr 46/8 o pow. 0,1092 ha, nr 46/9 o pow. 0,1093 ha, nr 46/14 o pow. 0,1102 ha oraz nr 46/15 o pow. 0,1126 ha położoną w Wejsunach, gmina Ruciane-Nida, powiat piski, województwo warmińsko – mazurskie wraz ze sprzedażą udziału w 1/7 w prawie użytkowania wieczystego do drogi wewnętrznej oznaczonej nr 46/7 o pow. 0,1117 ha.

Żadne z ww. postępowań nie zostało sfinalizowane zawarciem umowy w sprawie sprzedaży nieruchomości.

¹⁹ Odpowiednio: Zarządzenie Dyrektora IRZiBŻPAN w Olsztynie nr 2/06/2020 z 17 czerwca 2020 r. oraz nr 03/08/2023 z 24 sierpnia 2023 r.

We wszystkich (15) postępowaniach Instytut posiadał aktualne operaty szacunkowe sporządzone przez rzeczoznawców majątkowych, określające wartość rynkową danej nieruchomości w celu ustalenia ceny sprzedaży.

Wszystkie ogłoszenia dotyczące sprzedaży nieruchomości były zamieszczone na stronie internetowej Instytutu (www.bip.pan.olsztyn) i zawierały informacje wymagane rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 4 września 2004 r. w sprawie sposobu i trybu przeprowadzania przetargów²⁰ oraz rokowań na zbycie nieruchomości. Dodatkowo zamieszczono w nich informację, że przed zawarciem umowy sprzedaży Instytut zobowiązany jest do uzyskania zgody Prezesa Polskiej Akademii Nauk, Prezydium Polskiej Akademii Nauk lub/i Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, lub/i Prezesa Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z art. 24 ust. 3 oraz art. 54 ust. 3 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk²¹.

Spośród 15 ww. postępowań, w ośmiu przypadkach na stronie internetowej Instytutu (www.bip.pan.olsztyn) nie zamieszczono informacji o wyniku postępowania, w pozostałych przypadkach zamieszczono ją po upływie od jednego do 11 dni od daty przeprowadzonego postępowania. W czterech przypadkach poinformowano o braku wpływu ofert, a w pozostałych trzech przypadkach o wyborze najkorzystniejszej oferty ze wskazaniem nazwy oferenta oraz wartości oferty.

Zastępca Dyrektora ds. Ogólnych wyjaśnił, że brak zamieszczenia na stronie internetowej www.bip.pan.olsztyn informacji o wyniku postępowań było skutkiem niedopatrzenia pracownika odpowiedzialnego.

(akta kontroli str. 758-793)

Spośród trzech przetargów, które zakończyły się wyborem oferty w dwóch przypadkach nie doszło do zawarcia umowy sprzedaży (dotyczyło to nieruchomości przy ul. Bydgoskiej 5, 5A, 7 i 7A w Olsztynie (przetarg z 9 maja 2024 r.) oraz przy ul. Tuwima 10 w Olsztynie (przetarg z 10 maja 2024 r.). Instytut pomimo uzyskania zgody Prezesa PAN oraz Prezydium PAN (odpowiednio pisma z 23 i 17 września 2024 r.) nie uzyskał zgody Prezesa Prokuratury Generalnej (pismo z dnia 10 lutego 2025 r. w sprawie odmowy udzielenia zgody²²).

W przypadku rozstrzygnięcia przetargu z 4 sierpnia 2025 r. w sprawie zbycia nieruchomości przy ul. Bydgoskiej 5, 5A, 7 i 7A uzyskano wymagane zgody Prezesa PAN oraz Prezydium PAN, (odpowiednio 22 i 16 września 2025 r.), natomiast Prezes Prokuratury Generalnej RP pismem z 30 listopada 2025 r. powiadomił Dyrektora Instytutu, że została rozpoczęta „procedura zlecenia sporządzenia operatu szacunkowego określającego aktualną wartość rynkową prawa użytkowania wieczystego wraz z prawem odrębnej własności budynków posadowionych na tej nieruchomości praw własności pozostałych nieruchomości”. Dyrektor Instytutu pismem z 3 grudnia 2025 r. wskazała osobę, która udostępni przedmiotowe nieruchomości rzeczoznawcy majątkowemu działającemu na zlecenie Urzędu Prokuratury Generalnej RP.

(akta kontroli str. 758-886)

²⁰ . (Dz. U z 2021 r. poz. 2213.

²¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1796.

²² W uzasadnieniu odmowy wskazano m.in. że ustalona cena sprzedaży przedmiotowych nieruchomości jest zaniżona w stosunku do ich wartości rynkowej.

W latach 2020-2025 Instytut sprzedał środki trwałe uzyskując z tego tytułu łącznie 145,5 tys. zł, w tym w wyniku ogłoszonych przetargów sprzedano m.in.:

- analizator chemiluminescencyjny Immulite 1000 za 20 tys. zł oraz samochód Suzuki Jimmy (po wypadku – szkoda całkowita) za 19,2 tys. zł - w 2022 r.
- suszarkę próżniową Vacucell oraz Młynek IKA A 11B 5000 odpowiednio za 1,0 tys. zł i 0,5 tys. zł - w 2024 r.
- samochody, tj. Subaru Forester (z uszkodzonym silnikiem) za 7,7 tys. zł i Mercedes Benz Sprinter z agregatem prądotwórczym za 47,1 tys. zł - w maju i lipcu w 2025 r.

Nabywcy zostali ustalenii w wyniku nieograniczonych przetargów pisemnych. We wszystkich przypadkach ogłoszenia o przetargu zamieszczono na stronie internetowej bip.pan.olsztyn lub w gazecie lokalnej. Przy prowadzeniu postępowań nie powoływano komisji.

Zastępca Dyrektora ds. Ogólnych – wyjaśnił, że „odnośnie sprzedaży mienia ruchomego nie było żadnych wewnętrznych regulacji. Osoba odpowiedzialna za składnik mienia ruchomego zgłaszała go jako zbędny i wówczas podejmowano decyzję o jego sprzedaży. Ogłoszenia o sprzedaży zamieszczano na stronie bip.pan.olsztyn.pl lub w gazecie lokalnej lub udostępniano w siedzibie. Sprzedaż prowadzono w trybie przetargu nieograniczonego pisemnego. Nie powoływano komisji przetargowych, a otwarcia ofert dokonywał zwykle pracownik prowadzący postępowanie zazwyczaj w mojej obecności. W przypadku braku ofert nie sporządzano żadnych protokołów i nie zamieszczano na stronie bip informacji o ich braku. Przyjęliśmy zasadę, że tylko w przypadku otrzymania ofert sporządzano protokół i zamieszczana była informacja o rozstrzygnięciu.”

(akta kontroli str. 890-899 i 791-793)

1.2.3. W latach 2020-2025 Instytut nie prowadził sprzedaży lokali mieszkalnych. Według danych z eśt dysponował łącznie 46²³. Umowami najmu objętych było łącznie 33 mieszkania, 8 lokali wykorzystywano pod najem krótkoterminowy, zaś pozostałe lokale (5) nie były objęte umowami, m.in. ze względu na zły stan techniczny.

Jak wyjaśnił Kierownik Stacji Badawczej w Popielnie – dwa lokale mieszkalne (Wejsuny 41a/2, Popielno 21/10) były trzymane dla pracowników naukowych, których jednak nie udało się pozyskać. Koszty utrzymania obu ww. lokali ponosiła Stacja Badawcza, nie potrafił jednak określić w jakiej wysokości. Dalej wyjaśnił, że część lokali mieszkalnych, którymi dysponuje to tzw. pustostany z uwagi na stopień ich dewastacji.

.(akta kontroli str. 900-903 i 936-938)

Dyrektor Instytutu zarządzeniem nr 3 z 20 lutego 2023 r. w sprawie wprowadzenia „Regulaminu udostępniania gościom Instytutu pokoi gościnnych zlokalizowanych w budynku biurowo-mieszkalnym przy ul. Bydgoskiej 5 w Olsztynie” określił m.in. zasady najmu oraz cennik w zależności od okresu najmu oraz wielkości pokoju (liczby osób). Stawka ta wynosiła od 30 do 70 zł brutto za dobę hotelową.

²³ Jeden lokal mieszkalny (pokoje gościnne) w dyspozycji Instytutu w Olsztynie przy ul. Bydgoskiej 5 i 45 lokali mieszkalnych w dyspozycji Stacji Badawczej w Popielnie.

W latach 2020-2025 (I półrocze) koszty utrzymania pokoi gościnnych przy ul. Bydgoskiej 5 w Olsztynie wyniosły ogółem 4,2 tys. zł, zaś przychody z tytułu ich najmu 43,1 tys. zł.

Zasady najmu pokoi gościnnych (usługi hotelowe) określił także Kierownik Stacji Badawczej w Popielnie zarządzeniem nr 2/2023 z 8 lutego 2023 r.²⁴ w sprawie wysokości opłat za wynajem pokoi gościnnych, zlokalizowanych na terenie Stacji Badawczej w Popielnie, Kończewie i Onufryjewie. Zarządzeniem tym określił m.in. ich ceny, sposób dokonywania rezerwacji oraz pobierania opłat. Ceny wynajmu jednego apartamentu (łącznie 10 apartamentów i trzy pokoje gościnne w Popielnie oraz po jednym apartamencie w Kończewie i Onufryjewie) wynosiły od 100 zł (bez węgłów sanitarnych) do 420 zł za dobę.

W latach 2020-2025 (do 30 czerwca) koszty utrzymania ww. apartamentów i pokoi gościnnych wyniosły łącznie 306,0 tys. zł, zaś przychody z tytułu ich najmu – łącznie 308,8 tys. zł.

Główne koszty utrzymania pokoi gościnnych stanowiło wynagrodzenie pracownika (koszty osobowe) oraz koszty związane z opłatami (energia elektryczna, wywóz nieczystości).

Jak podał Kierownik Stacji Badawczej w Popielnie – „Jeśli chodzi o najem krótkoterminowy to rezerwacja odbywa się za pośrednictwem naszego sekretariatu. Klucze wydaje wyznaczona osoba (nasz pracownik), która odpowiada również za sprząatanie lokalu (w ramach swoich obowiązków). Opłaty są pobierane przez pracownika sekretariatu wg cennika, który znajduje się w sekretariacie i są wpłacane na nasze odrębne konto”.

(akta kontroli str. 900-938)

1.2.4. Instytut w latach 2020-2025 (I półrocze) przeprowadził osiem postępowań przetargowych na dzierżawę prawa wieczystego użytkowania nieruchomości, w tym 6 w 2020 r. i po jednym w 2022 i 2023 r. Ponadto przeprowadzono jedno postępowanie (w grudniu 2024 r.) na najem lokalu mieszkalnego nr 2 położonego w budynku w miejscowości Wejsuny nr 41A oraz dwa postępowania (w styczniu i czerwcu 2025 r.) na dzierżawę pomieszczeń w budynku IRZiBŻ przy ul. Trylińskiego 18 w Olsztynie, stanowiącym własność Instytutu.

W przypadku przetargów na dzierżawę prawa wieczystego użytkowania gruntów (8 postępowań) oraz postępowania na najem lokalu mieszkalnego Instytut posiadał aktualne, na dzień ogłoszenia, operaty szacunkowe sporządzone przez rzeczoznawcę majątkowego, w których określono wartość rynkową rocznego czynszu.

Odnosnie postępowań dzierżawy pomieszczeń przy ul. Trylińskiego 18 w Olsztynie (dwa postępowania), nie zlecono wykonania takiej wyceny. Jak wyjaśnił Zastępca Dyrektora ds. Ogólnych „... ceny zostały ustalone na podstawie obowiązującego cennika w sąsiadującym bezpośrednio z Instytutem Olsztyńskim Parkiem Naukowo-Technologicznym. Cennik ten został wprowadzony zarządzeniem nr 395 Prezydenta Olsztyna z dnia 25 listopada 2024 r. Rodzaj pomieszczeń określony w ww. cenniku odpowiadał rodzajom pomieszczeń objętych naszym postępowaniem. Ustalona przez nas cena uwzględniała zarówno kwotę czynszu jak i wszelkie opłaty eksploatacyjne i dodatkowo stosownie podwyższona z uwzględnieniem okresu najmu.”

²⁴ Zarządzeniem tym anulowano także poprzednio obowiązujące zarządzenie nr 1/2020 z 28 lutego 2020 r.

Spośród objętych analizą ww. 11 postępowań przetargowych w trzech w wyznaczonym terminie nie wpłynęła żadna oferta, zaś w pozostałych ośmiu wpłynęła co najmniej jedna, z tego:

- W dwóch przypadkach nie doszło do zawarcia umowy dzierżawy. W jednym przypadku Dyrektor Instytutu podjął decyzję o odstąpieniu od zawarcia umowy, korzystając z takiej możliwości wskazanej w regulaminie przetargu, o czym pisemnie (pismo z 4 sierpnia 2023 r.) powiadomił oferenta zwracając mu wpłacone wadium, a w drugim przypadku oferent złożył 12 maja 2021 r. oświadczenie o rezygnacji z zawarcia umowy²⁵.
- W sześciu zawarto umowy z wybranym oferentem, z tego w czterech przypadkach umowy dzierżawy dotyczące wieczystego użytkowania nieruchomości zostały zawarte po upływie od 168 do 293 dni od daty wyboru oferenta (podpisania protokołu z postępowania przetargowego).

Instytut w treści analizowanych (8) ogłoszeń w sprawie przetargu na dzierżawę prawa wieczystego użytkowania gruntów zawarł wszystkie wymagane informacje, w tym m.in. informację, że do zawarcia umowy dzierżawy będzie wymagane uzyskanie zgody Prezesa Polskiej Akademii Nauk i Prezydium Polskiej Akademii Nauk lub/i Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego lub/i Prezesa Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z art. 54 ust. 3 ustawy o Polskiej Akademii Nauk.

Instytut występował o ww. zgody po rozstrzygnięciu postępowania przetargowego oraz po wyborze dzierżawcy, ale przed zawarciem z nim umowy dzierżawy.

Zastępca Dyrektora ds. Ogólnych wyjaśnił że „...we wniosku o wyrażenie zgody należało wskazać podmiot, na rzecz którego nastąpi „rozporządzenie lub oddanie w użytkowanie”. W naszym przypadku dotyczyło to sprzedaży i dzierżawy, gdy wartość umowy przekraczała 200 tys. zł. Według naszej interpretacji istotna była wartość (kwota) tzn. zawsze, gdy przekraczała ona wartość 200 tys. zł to niezależnie jaki był okres dzierżawy to występowaliśmy o zgody. Niestety nie mamy wpływu na termin uzyskania wymaganej zgody. Wiąże się to z faktem, że terminy posiedzeń Prezydium PAN, odbywają się nieregularnie. Czasem odstępy pomiędzy posiedzeniami mogą wynieść ponad 2 miesiące. Jeśli wymagane są dodatkowe wyjaśnienia lub uzupełnienie dokumentacji upływają kolejne miesiące”.

Instytut z tytułu najmu i dzierżawy nieruchomości podmiotom zewnętrznym uzyskał w latach 2020-2025 (I półrocze) przychody w łącznej wysokości 1 754,4 tys. zł. W okresie tym obowiązywały 34 umowy, z tego w 12 przypadkach dotyczyły one krótkoterminowego zajęcia nieruchomości, za które wniesiono opłaty jednorazowo (dotyczyło to najmu pomieszczeń na lokale wyborcze, zajęcie nieruchomości na prowadzenie robót związanych z budową linii energetycznych, sieci światłowodowej itp.), w ośmiu przypadkach umowy zawarto na czas oznaczony, tj. na okres od 2,5 do 6 lat, a w 10 na czas nieokreślony.

²⁵ Wadium w tym przypadku nie zostało zwrócone oferentowi.

Pozostałe cztery umowy zawarte w 2025 r. dotyczyły wynajęcia pomieszczeń laboratoryjnych i biurowych w budynku przy ul. Trylińskiego 18. Z tego tytułu nie uzyskano przychodów gdyż m.in. nie wydano przedmiotu umowy ze względu na opóźnienia generalnego wykonawcy tego budynku.

Instytut przed zawarciem trzech²⁶ umów uzyskał zgody Prezesa Polskiej Akademii Nauk i Prezydium Polskiej Akademii Nauk i Ministra, zgodnie z art. 54 ust. 3 ustawy o Polskiej Akademii Nauk. Dotyczyło to umów zawartych w wyniku rozstrzygnięcia postępowania przetargowego, tj.:

- umowy z 2 lipca 2024 r. na dzierżawę (przez okres 5 lat, tj. 60 m-cy) prawa użytkowania wieczystego części niezabudowanej nieruchomości, oznaczonej jako działka o numerze ewidencyjnym 1/137 o powierzchni 0,6500 ha z dostępem do jeziora Śniardwy, obręb 0014 Wierzba, gmina Rucian-Nida, powiat piski, zgodnie z którą roczny czynsz dzierżawny wynosił 42,9 tys. zł brutto (34,9 tys. zł netto),
- umowy z 12 maja 2021 r. na dzierżawę (przez okres 6 lat) prawa użytkowania wieczystego nieruchomości, oznaczonej jako działka o numerze ewidencyjnym 30, 32 o powierzchni 10,1100 ha oraz części niezabudowanej nieruchomości, oznaczonej jako działka o numerze 21/8 o powierzchni 50,4800 ha obręb 0001 Baranowo, gmina Mikołajki, powiat mrągowski, zgodnie z którą roczny czynsz dzierżawny wynosił 55,0 tys. zł,
- umowy z 12 maja 2021 r. na dzierżawę (przez okres 6 lat) prawa użytkowania wieczystego zabudowanej nieruchomości, oznaczonej jako działka o numerze ewidencyjnym 103/1 o powierzchni 203,9700 ha wraz z zabudowaniami o powierzchni 1397 m² obręb Inulec, gmina Mikołajki, powiat mrągowski oraz niezabudowanych nieruchomości, oznaczonych jako działki nr 387/5, 392/5, 392/6, 391 o łącznej powierzchni 37,6100 ha obręb Lipowo, gmina Piecki, powiat mrągowski, zgodnie z którą roczny czynsz dzierżawny wynosił 229,0 tys. zł.

(akta kontroli str. 1045-1093 i 1014-1042)

Analiza dokumentacji dotyczącej wybranych 14 umów obowiązujących w latach 2020-2025 dotyczących dzierżawy i najmu nieruchomości będących w zasobie Stacji Badawczej w Popielnie wykazała, m.in. że:

- we wszystkich umowach zawarto zapisy informujące, że czynsz będzie płatny na podstawie wystawionych przez Instytut faktur.
- pięć umów zawarto na czas określony tj. na okres od 2,5 do 6 lat, w pozostałych przypadkach (9 umów) zawarto je na czas nieokreślony.
- w czterech umowach zawarto zapisy dotyczące złożenia przez dzierżawcę w terminie 7 dni od daty podpisania umowy dzierżawy, oświadczenia w formie aktu notarialnego, o poddaniu się egzekucji stosownie do art. 777 § 1 pkt 4 Kpc. Oświadczenia te w formie aktu notarialnego zawarto po upływie od 7 do 19 dni od daty podpisania przedmiotowej umowy.
- w sześciu umowach Instytut zastrzegł prawo do corocznej waloryzacji wysokości czynszu, w pozostałych umowach brak było ww. zapisów (opisano w sekcji stwierdzone nieprawidłowości).

Zastępca Dyrektora ds. Ogólnych wyjaśnił m.in. że w latach 2020-2025 nie było wewnętrznych uregulowań dotyczących przygotowywania i zawierania umów

²⁶ W pozostałych przypadkach uzyskanie ww. zgód nie było wymagane.

dzierżawy i najmu nieruchomości będących w zasobach Instytutu, w tym w zasobach Stacji Badawczej w Popielnie.

(akta kontroli str. 1049-1054, 1058-1157 i 791-793)

1.3. W Instytucie zapewniono przeprowadzanie w latach 2020-2025 okresowych przeglądów obiektów budowlanych, o których mowa w art. 62 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane²⁷. Przeprowadzenie okresowych kontroli stanu technicznego, o których mowa w art. 62 ww. ustawy zlecano osobom posiadającym stosowne uprawnienia budowlane do poszczególnych branż.

Książka obiektu budowlanego (dalej: „KOB”) w wersji cyfrowej prowadzona była dla budynku przy ul. Trylińskiego 18 w Olsztynie, dla pozostałych budynków KOB prowadzono w wersji papierowej.

Zastępca Dyrektora ds. Ogólnych wyjaśnił, że w latach 2020-2025 za przechowywanie KOB-ów dotyczących obiektów będących w dyspozycji Instytutu w Olsztynie odpowiadał dział inwestycyjno-gospodarczy, w tym także za odbieranie protokołów z okresowych przeglądów technicznych.

Kierownik Stacji Badawczej w Popielnie zlecał w latach 2020-2025 przeprowadzenie okresowego (rocznego i 5-letniego) przeglądu budowlanego zleceniobiorcy posiadającemu wymagane uprawnienia. W wykazach budynków załączonych do ww. umów określono wskazania lokalizacyjne poszczególnych obiektów, tj. dane o gruncie (obręb, nr działki, miejscowość) oraz numer inwentarzowy²⁸ i rodzaj przeglądu określony odrębnie dla każdego z obiektów. Zgodnie z zapisami ww. umów zleceniobiorca był zobowiązany także do sporządzenia protokołów z okresowych przeglądów technicznych oraz dokonania właściwych wpisów do ksiąg obiektów budowlanych. Na podstawie ww. umów przekazano zleceniobiorcy celem dokonania wpisów 129 szt. KOB w 2020 i 2021 roku, 133 szt. w 2022 r., 135 szt. KOB (celem dokonania wpisów) i 26 szt. - w celu ich założenia w 2023 r., 150 szt. w 2024 i 151 szt. w 2025 r. (do 27 października 2025 r.).

Jak wyjaśnił Kierownik Stacji Badawczej – w 2023 r. w ramach umowy zlecenia z 14 września 2023 r. przekazano zleceniobiorcy 26 ksiąg obiektów budowlanych w celu ich założenia oraz dokonania wymaganych wpisów. Część ksiąg obiektów budowlanych została utworzona dla nowo przyjętych obiektów, dla budynków o funkcji transportu i łączności (garaże) położonych w Popielnie. Podał również, że „w przypadku części obiektów konieczność założenia nowych ksiąg obiektu budowlanego wynikała również z faktu, że podczas prac remontowych część ksiąg uległa zagubieniu.”

(akta kontroli str. 1158-1197 i 791-793)

Analiza zapisów zawartych w czterech wybranych KOB-ach wykazała, m.in. że we wszystkich przypadkach:

- na stronie tytułowej oraz przy opisie lokalizacji budynku w KOB stosowano numer inwentarzowy niezgodny z obowiązującym w latach 2020-2025 numerem zawartym w eŚ prowadzonej dla Stacji Badawczej w Popielnie.
- W KOB nie wskazano daty ich założenia, wbrew wymogom § 3 ust. 1 pkt 3 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii w sprawie książki obiektu budowlanego oraz systemu Cyfrowa Książka Obiektu Budowlanego²⁹. Brak było

²⁷ Dz. U. z 2025 r. poz. 418, dalej: „Prawo budowlane”.

²⁸ Inny niż numer inwentarzowy wynikający z eŚ.

²⁹ (Dz.U. z 2022 r. poz. 2778).

też wszystkich wymaganych informacji określonych w § 4 pkt 3 ww. rozporządzenia, w tym: roku oddania obiektu do użytkowania, informacji o wymaganych kontrolach okresowych i nazwy właściwego organu nadzoru budowlanego, a w dwóch przypadkach brak było określenia charakterystycznych parametrów technicznych obiektu budowlanego, w szczególności: informacji o powierzchni zabudowy budynku, powierzchni dachu budowli, wysokości, kubaturze itp., rodzaju konstrukcji nośnej oraz o występowaniu w obiekcie wyrobów zawierających azbest a także informacji o wyposażeniu obiektu budowlanego w instalacje i urządzenia (opisano w sekcji stwierdzone nieprawidłowości).

Ponadto analiza ww. KOB-ów pod kątem wprowadzenia w latach 2020-2025 zapisów o przeprowadzeniu zgodnie z wymogiem art. 62 ust. 1 Prawa budowlanego kontroli stanu technicznego wykazała, że w jednym przypadku (KOB obora-Baranowo) wprowadzone były dwa wpisy, tj. z 30 października 2023 r. – kontrola roczna i pięcioletnia oraz z 31 października 2025 r. kontrola roczna. W kolejnym (KOB Magazyn paliw Śmietki) wprowadzone były trzy wpisy tj. 15 września 2023 r. – kontrola roczna, 30 października 2024 r. kontrola roczna i pięcioletnia oraz 28 października 2025 r. – kontrola roczna. W pozostałych dwóch KOB-ach odnotowano odpowiednio po jednym wpisie w każdym roku (dotyczy kontroli rocznej – art. 62 ust 1 pkt 1) oraz po jednym wpisie (oba 15 listopada 2024 r.) kontroli przeprowadzonej co najmniej raz na 5 lat (art. 62 ust. 1 pkt 2). We wszystkich (4) analizowanych KOB-ach przy wpisach wprowadzonych w latach 2020-2025 odnotowano, że ustalenia dokonane podczas kontroli, w tym uwagi i zalecenia, zawarto w protokole z kontroli.

(akta kontroli str. 1198-1342)

Analiza treści 20 protokołów z okresowych kontroli stanu technicznego ww. czterech obiektów budowlanych wykazała, że zawarte w nich były uwagi i zalecenia, w tym dotyczące budynku. I tak w przypadku protokołów z 2024 r.:

- Budynku gospodarczego Bukaciarnia-stajnia Wejsuny wskazano m.in. że „budynek jest w coraz to w gorszej kondycji – zalecany pilny remont bądź wyłączenie go z eksploatacji – widoczne zarysowania”. Dalej „Instalacja elektryczna w budynku wymaga naprawy. Nie nadaje się do dalszej eksploatacji – instalacja stara (wyeksploatowana) – do wymiany pilnej”.
- Budynku gospodarczego obora Baranowo w protokole z kontroli odnotowano m.in., że jest „Zalecane zabezpieczenie budynku przed osobami postronnymi - jak i wyłączenie budynku z użytkowania bądź kapitalny remont, ponieważ posiada istotne wady konstrukcyjne! Instalacja elektryczna w budynku wymaga naprawy. Nie nadaje się do dalszej eksploatacji.” Równocześnie w tym samym protokole w pkt 3 znajdował się zapis, że "budynek (nieruchomość) może być dalej użytkowany”.
- Magazynu paliw m. Śmietki odnotowano m.in., że jest zalecany generalny remont budynku; wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, wymiana wiatrownic i wykonanie obróbek blacharskich, wymiana pokrycia dachowego, poprawienie izolacyjności. „Instalacja elektryczna w budynku wymaga naprawy. Nadaje się do dalszej eksploatacji.”

W przypadku ww. trzech obiektów zapisy wskazujące na potrzebę przeprowadzenia prac remontowych znajdowały się także we wcześniejszych protokołach, tj. dotyczących przeglądów technicznych przeprowadzonych w latach 2020-2023 (opisano w sekcji stwierdzone nieprawidłowości).

(akta kontroli str. 1198- 1341)

1.4. Instytut dysponował flotą samochodową, która w latach 2020-2025 liczyła łącznie od 16 (wg stanu na 1 stycznia 2024 r.) do 10 (wg stanu na 21 października 2025 r.) samochodów. Instytut w Olsztynie dysponował liczbą od 6 do 5 aut (z tego dwa pojazdy zostały wykupione z leasingu w 2020 i 2021 r., jeden zakupiony w lipcu 2023 r. i dwa sprzedane - w marcu 2020 r. oraz w lipcu 2025 r.), zaś Stacja Badawcza w Popielnie posiadała od 10 do 5 samochodów osobowych, z tego jeden pojazd zakupiony w 2021 r. i sprzedany po wypadku w 2022 r., jeden zakupiony w 2022 r. i sprzedany (uszkodzenie silnika, szkoda całkowita) w maju 2025 r. oraz cztery samochody, które zostały wyrejestrowane w sierpniu 2024 r. Według stanu na 21 października 2025 r. Zarówno Instytut w Olsztynie jak i Stacja Badawcza w Popielnie posiadały w dyspozycji po 5 samochodów stanowiących własność Instytutu.

Ewidencję kosztów utrzymania taboru samochodowego prowadzono odrębnie dla Stacji Badawczej w Popielnie oraz dla Instytutu w Olsztynie. Koszty eksploatacji obejmujące zakup materiałów, paliwa i napraw w poszczególnych latach wynosiły odpowiednio: 50,2 tys. zł i 34,3 tys. zł na koniec 2020 r., 30,9 tys. zł i 82,7 tys. zł na koniec 2021 r., 66,0 tys. zł i 99,8 tys. zł na koniec 2022 r., 86,8 tys. zł i 108,5 tys. zł na koniec 2023 r., 88,6 tys. zł i 77,5 tys. zł na koniec 2024 r. oraz 34,7 tys. zł i 33,6 tys. zł na koniec czerwca 2025 r.

(akta kontroli str. 1343-1346)

W latach 2020-2025 (I półrocze) obowiązywały w Instytucie zasady korzystania z samochodów służbowych i prywatnych do celów służbowych określone w zarządzeniu Dyrektora Instytutu z 5 maja 2014 r. oraz z 13 listopada 2023 r. Zarządzenia te stanowiły m.in., że:

- samochody służbowe mogą być wykorzystywane wyłącznie do celów związanych z realizacją obowiązków służbowych (§ 7 ww. zarządzeń)³⁰,
- prawo odbywania podróży w charakterze kierowcy mają jedynie pracownicy, którzy „mają określone jako ryzyko zawodowe – prowadzenie pojazdów w ramach obowiązków służbowych”,
- bieżącą pieczę nad samochodami służbowymi sprawują wyznaczeni pracownicy działu inwestycyjno-gospodarczego i ponoszą odpowiedzialność za powierzone im mienie na podstawie umowy (odpowiednio załącznik nr 6 i 5).

Wprowadzono także w ww. zarządzeniach zapisy określające sposób i formę składania wniosków o wyrażenie zgody na użycie samochodu służbowego (wzór wniosku) oraz wysokość stawki obowiązującej przy rozliczeniu kosztów przejazdu samochodem służbowym (1,15 zł za km). Osoba korzystająca z samochodu została zobowiązana do prowadzenia ewidencji przebiegu pojazdu (załącznik nr 4), która stanowi podstawę do uzupełnienia karty drogowej pojazdu.

(akta kontroli str. 1347-1372)

Analiza kart ewidencji przebiegu za m-c czerwiec 2025 r. dwóch pojazdów (Volkswagen Caddy NO15809 i Toyota Proace NO901AR) będących w dyspozycji Instytutu w Olsztynie oraz dwóch pojazdów (Volkswagen Amarok EL89XS oraz Dacia Logan NPI19831) będących w dyspozycji Stacji Badawczej w Popielnie wykazała, że: prowadzono ewidencję przebiegu pojazdu zgodnie z załącznikiem nr 4 do ww. zarządzenia Dyrektora, odnotowując m.in. datę wyjazdu, jego trasę, stan początkowy i końcowy licznika oraz imię i nazwisko osoby kierującej oraz jej

³⁰ Nie określono limitów powyżej, których korzystający z pojazdu był zobowiązany ponosić koszty.

podpis potwierdzający dokonane wpisy. Ponadto ustalono, że w przypadku pojazdów będących w dyspozycji:

- Instytutu w Olsztynie korzystało z nich odpowiednio 8 i 2 osoby wykonując w czerwcu łącznie 12 i 7 wyjazdów (odpowiednio łącznie 4928 km i 1961 km). Spośród ww. wyjazdów służbowych w sześciu przypadkach dostępne były wnioski złożone przez osoby korzystające z pojazdów o wyrażenie zgody na użycie samochodu służbowego w celu odbycia podróży służbowej. Obowiązek złożenia takiego wniosku został określony w § 10 pkt 2 Zarządzenia Dyrektora Instytutu z 13 listopada 2023 r.
- Stacji Badawczej w Popielnie z pojazdów korzystała jedna i trzy osoby, realizując odpowiednio 16 i 6 wyjazdów służbowych (łącznie 3855 i 367 km). Spośród ww. wyjazdów służbowych brak było dostępnych wniosków złożonych przez osoby korzystające z pojazdów o wyrażenie zgody na użycie samochodu służbowego w celu odbycia podróży służbowej.

Żaden z ww. czterech pojazdów nie był objęty umową powierzenia mienia, o której mowa w ww. Zarządzeniach Dyrektora IRZiBŻ w Olsztynie (opisano w sekcji stwierdzone nieprawidłowości).

Pracownik pełniący obowiązki Kierownika Działu Inwestycyjno-Gospodarczego wyjaśnił, m.in. że „...Praktycznie o stan techniczny wszystkich pojazdów dbają pracownicy działu inwestycyjno-gospodarczego. Zapewniamy przeglądy i serwisy techniczne i bieżące naprawy. Odpowiadamy też za terminowość wymaganych badań technicznych. Natomiast za terminowe ubezpieczenie pojazdów odpowiada dział księgowy w porozumieniu z działem inwestycyjno-gospodarczym...”

Zastępca Dyrektora ds. Ogólnych wyjaśnił, że umów w sprawie powierzenia samochodów „...nie zawierano, gdyż doszliśmy do wniosku, że jest to niezasadne organizacyjnie. W związku z tym planujemy w tym zakresie dokonać zmian w zarządzeniu”. Podał także, że „w Instytucie nie ustalano limitów powyżej których użytkownik samochodu służbowego był zobowiązany do ponoszenia kosztów paliwa. Generalnie samochody służbowe były wykorzystywane wyłącznie do celów służbowych. W przypadku wykorzystywania samochodów prywatnych do celów służbowych były ustalone stawki za km, co było weryfikowane dwuetapowo na podstawie wniosku i przy rozliczeniu delegacji”.

Kierownik Stacji Badawczej w Popielnie wyjaśnił że „w Stacji Badawczej w Popielnie nie mamy specjalnych odrębnych regulacji w zakresie korzystania z samochodów służbowych. Praktycznie jest jeden pracownik odpowiedzialny m.in. za służbowe samochody osobowe, który pilnuje wszystkich przeglądów i serwisów. Pracownik ten dysponuje kluczami i dowodami rejestracyjnymi oraz przekazuje samochody na potrzeby wyjazdów służbowych. Odpowiada także za prowadzenie ewidencji przebiegu pojazdu służbowego, w której osoby korzystające z samochodu potwierdzają trasę przejazdu, datę i godziny oraz liczbę kilometrów i stan licznika”.

(akta kontroli str. 1373-1400 i 791-793)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Nierzetelnie przeprowadzono inwentaryzację środków trwałych, o której mowa w art. 26 ust. 3 pkt 3 ustawy o rachunkowości, bowiem przeprowadzone za 2020 i 2024 spisy z natury środków trwałych nie wykazały różnic pomiędzy

stanem faktycznym a stanem ujętym w ewidencji środków trwałych. Przy czym art. 27 ust. 1 ww. ustawy stanowi, że przeprowadzenie i wyniki inwentaryzacji należy odpowiednio udokumentować i powiązać z zapisami ksiąg rachunkowych. Tymczasem przeprowadzone w Stacji Badawczej w Popielnie dwie inwentaryzacje środków trwałych w drodze spisu z natury obejmujące m.in. budynki i budowle (stanowiące grupę 1 wg KŚT) nie wykazały różnic w zakresie budynków i budowli będących w dyspozycji kierownika tej jednostki w stosunku do danych wynikających z prowadzonej przez księgowość eśt. I tak:

- a) Inwentaryzacja okresowa za rok 2020 zgodnie z Zarządzeniem wewnętrznym nr 3/09/2020 Dyrektora IRZiBŻ PAN w Olsztynie obejmowała m.in. w drodze spisu z natury środki trwałe – wg stanu na dzień 31 października 2020 r. Należało ją przeprowadzić do 13 stycznia 2021 r. Powołana 1 października 2020 r. komisja inwentaryzacyjna składająca się z przewodniczącego i dwóch członków - w arkuszu spisu z natury zawierającym łącznie 372 pozycje potwierdziła rozpoczęcie i zakończenie spisu w dniu 7 stycznia 2021 r. Spisem objęto m.in. 116 budynków, lokali i obiektów budowlanych. Inwentaryzacja nie wykazała różnic z danymi eśt (sprawozdanie z 26 lutego 2021 r. podpisane przez przewodniczącego Komisji Inwentaryzacyjnej). Tymczasem, zgodnie z danymi wynikającymi z treści Ksiąg wieczystych oraz ewidencji gruntów i budynków zamieszczonych na stronie geoportal.gov.pl, w dyspozycji Stacji Badawczej w Popielnie znajdowało się (wg stanu na 1 stycznia 2020 r.) łącznie 149 budynków i obiektów budowlanych, a wg stanu na 1 stycznia 2021 r. - 154. Kierownik Stacji Badawczej w Popielnie umową z 30 listopada 2020 r. zlecił przeprowadzenie okresowych przeglądów technicznych zgodnie z załączonym do umowy wykazem, zawierającym łącznie 153 budynki i obiekty budowlane. Ponadto protokołem z 30 listopada 2020 r. przekazano zleceńbiorky 129 książek obiektów budowlanych celem dokonania wpisów z przeprowadzonych kontroli.
- b) Inwentaryzacja okresowa za rok 2024 przeprowadzona na podstawie Zarządzenia nr 01/10/2024 Dyrektora IRZiBŻ w Olsztynie obejmowała m.in. w drodze spisu z natury środki trwałe – wg stanu na dzień 31 października 2024 r. Należało ją przeprowadzić do 15 stycznia 2025 r. W dniu 5 listopada 2024 r. powołano m.in. czteroosobową (przewodniczący i trzech członkowie) komisję inwentaryzacyjną i zespół spisowy nr 31 składający się z 2 osób w Stacji Badawczej w Popielnie. Wszystkie arkusze spisowe (łącznie 43) podpisane przez członków komisji inwentaryzacyjnej objęły m.in. 125 pozycji stanowiących środki trwałe takie jak budynki i lokale, obiekty budowlane ujęte w eśt. W sprawozdaniu z 20 marca 2025 r. z inwentaryzacji okresowej, podpisanym przez przewodniczącego i członków komisji inwentaryzacyjnej odnotowano m.in. że w trakcie spisu z natury komisja nie stwierdziła nieprawidłowości w arkuszach spisowych Stacji Badawczej w Popielnie i nie wnosi żadnych uwag do sposobu przeprowadzenia inwentaryzacji oraz nie zgłasza wniosków pokontrolnych. Odnotowano także że nie wystąpiły różnice inwentaryzacyjne. Sprawozdanie to zostało podpisane także przez Dyrektora Instytutu (M. Kaczmarek). Tymczasem, zgodnie z danymi wynikającymi z treści Ksiąg wieczystych oraz ewidencji gruntów i budynków zamieszczonych na stronie geoportal.gov.pl, w dyspozycji Stacji Badawczej w Popielnie (wg stanu na 1 stycznia 2024 r.) było łącznie 164 budynków i obiektów budowlanych. Kierownik Stacji Badawczej umową z 10 października

2024 r. zlecił przeprowadzenie okresowych przeglądów technicznych zgodnie z załączonym do umowy wykazem, zawierającym łącznie 151 budynków i obiektów budowlanych. Ponadto protokołem z 20 grudnia 2024 r. przekazano zleceniobiorcy 150 szt. książek obiektów budowlanych.

Kierownik Stacji Badawczej w Popielnie wyjaśnił że „Inwentaryzację rzeczywiście ograniczaliśmy tylko do sprawdzenia obiektów, które były wykazane w ewidencji środków trwałych przekazanej przez księgowość Instytutu. Różnice w liczbie budynków i obiektów budowlanych w stosunku do danych z eśt wynikały z lat wcześniejszych, kiedy to Stacja Badawcza nie podlegała pod Instytut, a była placówką PAN. Nie miałem świadomości, że są takie różnice. Moim zdaniem komisja inwentaryzacyjna powinna te różnice wykazać. Stwierdzam, że brak było przepływu informacji pomiędzy osobami prowadzącymi inwentaryzację, jak i osobami zarządzającymi obiektami budowlanymi w Stacji Badawczej w Popielnie. W najbliższym czasie w miarę możliwości podejmiemy działania naprawcze”. Ponadto w sprawie przeprowadzenia inwentaryzacji za 2020 r. podał, że jego zdaniem „nie było możliwości, aby w ciągu jednego dnia przeprowadzić całą inwentaryzację. Dwie osoby z tej komisji, już u nas nie pracują. Po rozmowie z jednym z członków obecnie pracującym w Stacji ustaliłem, że sporządzając dokument (arkusz inwentaryzacyjny) opierano się na danych przesłanych przez księgowość oraz na wiedzy członków, którzy poszczególne obiekty potrafili zidentyfikować.”

Zastępca głównej księgowej prowadząca m.in. eśt Stacji Badawczej w Popielnie wyjaśniła m.in., że celem powiązania środków trwałych z nr inwentarzowymi stosowanymi w eśt (w przypadku budynków i budowli, na których nie ma fizycznie umieszczonych nr inwentarzowych) przekazano komisji inwentaryzacyjnej w Stacji Badawczej w Popielnie dane w formie ewidencji Środków trwałych w pliku pdf. Dalej wyjaśniła, że „Arkusze inwentaryzacyjne zostały sporządzone przez powołane zespoły spisowe oraz Komisję inwentaryzacyjną. Weryfikacji ich poprawności dokonała Komisja Inwentaryzacyjna, a wyceny dział Finansowo-Księgowy.

Główna Księgowa wyjaśniła, że w przypadku inwentaryzacji za 2020 r. nie posiada wiedzy, dlaczego spis z natury obejmujący ponad 300 pozycji rozpoczął się i zakończył tego samego dnia. Nikt nie zwrócił na to uwagi. Dalej podała, że „Dział finansowo księgowy przekazywał co najmniej raz w roku m.in. do Stacji w Popielnie wykaz numerów inwentarzowych z aktualnej eśt. Nie mieliśmy informacji, że Stacja Badawcza w Popielnie ma odrębne wykazy budynków i obiektów budowlanych i że nadal stosuje stare oznaczenia nr inwentarzowych (tzn. stosowane w PAN), w tym także tych obiektów, które były ujęte w aktualnej eśt Instytutu”.

W ocenie NIK Inwentaryzacje środków trwałych za 2020 i 2024 r. zostały przeprowadzone w Stacji Badawczej w Popielnie z naruszeniem art. 26 ust. 1 pkt 3 ustawy o rachunkowości, bowiem nie przeprowadzono jej w oparciu o stan faktyczny.

(akta kontroli str. 11-203, 367-370, 592-635, 640-641, 1158-1190 i 1397-1400)

2. Nierzetelnie prowadzono ewidencję środków trwałych bowiem nie odzwierciedlała ona stanu faktycznego w zakresie środków ujętych w gr. 1 KŚT (budynki i lokale, spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego i użytkowego). I tak, w latach 2020-2024 wg stanu na 1 stycznia zawierała ona odpowiednio 120 (2020 r. i 2021 r.), 123 (2023 r.), 130 (2024 r.) oraz 129 wg stanu na 30 czerwca 2025 r.

Tymczasem według danych wynikających z ksiąg wieczystych oraz informacji ze strony geoportal.gov.pl w zasobach Instytutu było odpowiednio 149 budynków i budowli (w 2020 r.), 154 (w 2021 r.) 159 (w 2022 i 2023 r.) i 164 (w 2024 i wg stanu na 30 czerwca 2025 r.).

Zastępca Dyrektora ds. Ogólnych wyjaśnił, że „...różnice te wynikały z niedopatrzenia osób odpowiedzialnych, w tym także osób przeprowadzających inwentaryzację środków trwałych w drodze spisu z natury, która dotyczyła m.in. budynków i obiektów budowlanych. Uważam, że właściwie przeprowadzona inwentaryzacja powinna wykazać takie różnice, a nie jedynie potwierdzić dane które posiadała księgowość. W związku z tym planujemy przeprowadzenie dodatkowej inwentaryzacji/spisu z natury z wykonaniem dokumentacji fotograficznej oraz weryfikacji nazewnictwa poszczególnych obiektów”

Główna Księgowa wyjaśniła, że „Dział księgowy wprowadzając obiekty do eśt opierał się na decyzjach Prezesa PAN w sprawie przekazania majątku. Nie weryfikowaliśmy czy przekazane przez PAN dane obejmują rzeczywisty stan przekazanego majątku. Nie weryfikowaliśmy tych danych z informacjami zawartymi m.in. w księgach wieczystych oraz w ewidencji gruntów i budynków”.

(akta kontroli str. 11-203, 367-591, 791-793)

3. W ewidencji środków trwałych wg stanu na 10 grudnia 2025 r. nie ujęto budynku przy ul. Trylińskiego 18 zlokalizowanego na działce nr 37/30, obr. 149 i 349/8 obr. 98 w Olsztynie (nr inwentarzowy 0-11). Instytut uzyskał pozwolenie na jego użytkowanie (decyzja Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego dla miasta Olsztyna nr PINB.5121.79.2024) 22 listopada 2024 r. pod warunkiem usunięcia nieprawidłowości wykazanej w stanowisku Komendanta Miejskiego Państwowej Straży Pożarnej (dalej: KM PSP) w Olsztynie w terminie do 30 czerwca 2025 r. Dyrektor Instytutu pismem z 25 czerwca 2025 r. powiadomiła PINB o stanowisku z 18 czerwca 2025 r. KM PSP w Olsztynie w sprawie niewnoszenia sprzeciwu ani uwag w sprawie uzyskania pozwolenia na użytkowanie tego obiektu.

Główna Księgowa wyjaśniła, że Dział finansowo-księgowy przeniósł się z budynku przy ul. Tuwima 10 do nowej siedziby przy ul. Trylińskiego 18 praktycznie na początku grudnia 2024 r. Dalej podała, że budynek ten nie został przyjęty do ewidencji środków trwałych, gdyż nie otrzymała od zastępcy dyrektora ds. ogólnych lub z Działu inwestycyjno-gospodarczego informacji o spełnieniu przez budynek warunków do ujęcia go w eśt, nie otrzymała również wyceny i innych dokumentów. Już w grudniu 2024 r. informowała³¹ m.in. Dyrektora ds. ogólnych, że ww. informacje są niezbędne do ujęcia nowego budynku w eśt. Później wielokrotnie ustnie zwracała się z prośbą o przekazanie tych danych. Niestety brak było reakcji i dopiero z końcem listopada 2025 r. podjęto działania w kierunku przygotowania niezbędnych dokumentów do wprowadzenia budynku do eśt.

Zastępca Dyrektora ds. Ogólnych wyjaśnił, że – „Budynek ten do dnia dzisiejszego nie jest w znacznej części kompletny bowiem generalny wykonawca (Budimex) nadal prowadzi prace mające na celu uzyskanie przez Zwierzętarńnię parametrów określonych w opisie przedmiotu zamówienia tj. w programie funkcjonalno-użytkowym. W związku z tym Zwierzętarńnia nie może pełnić swojej funkcji. Moim zdaniem dyskwalifikuje to możliwość przyjęcia budynku do

³¹ E-mail z 23 grudnia 2024 r.

środków trwałych, gdyż Zwierzętarńia jest kluczową jego częścią i jest ściśle powiązana z działalnością statutową Instytutu. Szacując wartościowo stanowi ona ok. 50% całej wartości budynku przy ul. Trylińskiego. Wspólnie z Główną Księgową podjęliśmy decyzję, o niewprowadzaniu tego środka trwałego do eŚt dopóki Zwierzętarńia nie zostanie zakończona. Myśleliśmy, że uda się to w czerwcu 2025 r. potem były wskazywane przez Wykonawcę kolejne terminy zakończenia wszelkich prac. W dniu 7 listopada 2025 r. otrzymaliśmy od firmy Budimex harmonogram, z którego wynika, że wszelkie prace i ostateczne wykonanie Zwierzętarńi nastąpi do 28 lutego 2026 r.”

(akta kontroli str. 367-370, 636-639, 791-793)

Rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie prowadzenia ewidencji przychodów i wykazu środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych z dnia 17 grudnia 2021 r.³² w § 12 ust. 3 stanowi, m.in. że zapisów dotyczących środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych dokonuje się w wykazie najpóźniej w miesiącu przyjęcia ich do używania.

4. Umowy najmu i dzierżawy nieruchomości nie zabezpieczały we właściwy sposób interesu Instytutu, jako właściciela tych nieruchomości. W przypadku bowiem ośmiu spośród 14 analizowanych umów najmu nieruchomości stanowiących zasób Stacji Badawczej w Popielnie nie zawarto w nich zapisów wskazujących na możliwość waloryzacji/aktualizacji ustalonego czynszu. Dotyczyło to umów zawartych przez Kierownika Stacji Badawczej w Popielnie z podmiotami gospodarczymi lub z osobami fizycznymi, w tym:

- umowy z 15 października 2018 r. obowiązujące do 31 marca 2023 r. w której ustalony miesięczny czynsz brutto za dzierżawę dwóch budynków gospodarczych (o pow. zabudowy 356 m² i 242 m²) oraz przyległych do nich gruntów (o pow. 781 m² oraz 1800 m²) w wysokości 1250 zł netto;
- czterech umów zawartych 1 stycznia 2018 r. na czas nieoznaczony, w tym trzech dotyczących dzierżawy murowanych garaży za miesięczny czynsz dzierżawny w wysokości od 13 zł do 100 zł netto oraz jednej na dzierżawę pomieszczeń w budynku o powierzchni użytkowej 284,55 m² za miesięczny czynsz dzierżawny w wysokości 410 zł brutto;
- dwóch umów zawartych 1 lutego 2008 r. na czas nieoznaczony dotyczących dzierżawy pomieszczeń na prowadzenie usług handlowych i usług handlowo-gastronomicznych za miesięczny czynsz w wysokości 727,97 zł i 530,50 zł brutto;
- umowy z 25 listopada 1998 r. na czas nieoznaczony za najem pomieszczeń z przeznaczeniem na umieszczenie urzędzeń „RŁA” za czynsz miesięczny w wysokości 100 zł netto.

Główna Księgową wyjaśniła, że „z uwagi na fakt, że w umowach tych nie było zawartych zapisów odnoszących się do możliwości waloryzacji czynszu, nie mieliśmy podstaw do wprowadzania zmian w tym zakresie i uwzględniania ich w wystawianych fakturach. Wiem, że Zastępca Głównej Księgowej kilkakrotnie informowała ustnie Kierownika Stacji o potrzebie przygotowania i zawarcia stosownych aneksów, pozwalających na aktualizację stawek czynszu”.

Kierownik Stacji Badawczej w Popielnie wyjaśnił, że m.in. „Zapisów w umowach nie aktualizowaliśmy z uwagi na brak czasu i inne pilne zadania. Zdaję sobie

³² Dz.U. z 2021 r. poz. 2414.

sprawę, że umowy te wymagają zaktualizowania i wprowadzenia odpowiednich zapisów, w tym dotyczących zabezpieczenia interesu Instytutu. W najbliższym czasie podejmiemy w tym zakresie działania”.

Zastępca Dyrektora ds. Ogólnych wyjaśnił m.in. że w latach 2020-2025 nie było wewnętrznych uregulowań dotyczących przygotowywania i zawierania umów dzierżawy i najmu nieruchomości będących w zasobach Instytutu, w tym w zasobach Stacji Badawczej w Popielnie. Dalej podał, że brak działań w zakresie aktualizacji wcześniej zawartych umów dotyczących najmu i dzierżawy, w tym m.in. umów w których brak było zapisów o możliwości waloryzacji/aktualizacji stawek czynszu „...wynikał z innych pilnych zadań, w tym związanych z budową nowej siedziby, przeprowadzką Instytutu i zmianami organizacyjnymi (zmiana struktury). Umowy będą sukcesywnie zmieniane, w tym zakresie. Osoby odpowiedzialne za nadzór nad tymi umowami zostaną zobligowane do wprowadzenia stosownych zmian w porozumieniu z kancelarią prawną obsługującą Instytut.”

(akta kontroli str. 367-370, 936-938, 1043-1044 i 1049-1157)

5. Książki obiektów budowlanych prowadzono niezgodnie z wymogami Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 15 grudnia 2022 r. w sprawie książki obiektu budowlanego oraz systemu Cyfrowa Książka Obiektu Budowlanego³³.

We wszystkich czterech objętych badaniem książkach obiektów budowlanych³⁴ (obora bydła mięsnego dla 252 szt. Wielki Las; budynek gospodarczy bukaciarnia – stajnia m. Wejsuny; Budynek gospodarczy - obora Baranowo; Magazyn paliw – Śmietki) brak było informacji, o których mowa w Rozporządzeniu w sprawie KOB, w tym wymaganych § 3 ust. 1 pkt 3 - daty założenia KOB oraz § 4 pkt 3 - roku oddania obiektu do użytkowania, informacji o wymaganych kontrolach okresowych i nazwy właściwego organu nadzoru budowlanego, a w dwóch przypadkach (obora Baranowo i magazyn paliw Śmietki) brak było określenia charakterystycznych parametrów technicznych obiektu budowlanego, w szczególności: informacji o powierzchni zabudowy budynku, powierzchni dachu budowli, wysokości, kubaturze itp., rodzaju konstrukcji nośnej oraz o występowaniu w obiekcie wyrobów zawierających azbest a także informacji o wyposażeniu obiektu budowlanego w instalacje i urządzenia. W dwóch KOB-ach (Budynek gospodarczy - obora Baranowo; Magazyn paliw – Śmietki) brak było adnotacji o wcześniejszych kontrolach lub o poprzednio prowadzonych książkach obiektu budowlanego (np. wskazania nr tomu).

Kierownik Stacji Badawczej w Popielnie wyjaśnił, że w KOB-ach stosowano potoczne nazwy, które miały odzwierciedlenia w opisach w nich zawartych. Odnutowane tam nr inwentarzowe prawdopodobnie pochodziły jeszcze z okresu gdy Stacja podlegała pod PAN. Nikt nie zwrócił uwagi, że nie są one zgodne z nr przyjętymi w eŚ Instytutu. Za prowadzenie KOB odpowiadał jeden z pracowników administracji w Popielnie. Dalej wyjaśnił, że brak wymaganych zapisów wynikał z niedopatrzenia osób odpowiedzialnych za prowadzenie i przechowywanie KOB-ów. Nie potrafił wyjaśnić dlaczego w dwóch KOB-ch nie wprowadzono informacji o wcześniejszych kontrolach skoro w Stacja była

³³ Dz.U. z 2022 r. poz. 2778 (dalej: „Rozporządzenie w sprawie KOB”).

w posiadaniu protokołów z okresowych przeglądów technicznych sporządzone w latach wcześniejszych, w tym od 2020 r.

(akta kontroli str. 1198-1341 i 1397-1400)

6. Instytut nie zrealizował zaleceń wynikających z okresowych przeglądów technicznych. We wszystkich analizowanych 20 protokołach z okresowej kontroli stanu technicznego wybranych czterech obiektów budowlanych znajdowały się uwagi i zalecenia, które były powtarzane w kolejnych latach. I tak np. w przypadku budynku gospodarczego Bukaciarnia Wejsuny i obora Baranowo już od 2020 r. zalecano przeprowadzenie prac remontowych, a w 2024 r. zalecono pilne przeprowadzenie prac remontowych bądź wyłączenie budynku z eksploatacji wskazując na zarysowania i istotne wady konstrukcyjne.

Kierownik Stacji Badawczej w Popielnie wyjaśnił, że „Staramy się w miarę naszych możliwości zabezpieczać budynki przed dewastacją i dostępem osób postronnych. Staramy się także wykonywać zalecenia wynikające z okresowych przeglądów. Z uwagi na ograniczone środki finansowe nie możemy przeprowadzić wszystkich zalecanych działań, w tym remontów. Mam świadomość, że niektóre obiekty zwłaszcza te o złym stanie technicznym są nam zbędne. Będziemy się starali doprowadzić do ich likwidacji i ewentualnej rozbiórki. Przyjmując protokoły z okresowych kontroli stanu technicznego, pracownik nie analizował ich treści w tym pod kątem sprzecznych lub niejasnych zapisów i zaleceń. Wynikało to z jego niedopatrzeń.”

(akta kontroli str. 1198-1341 i 1397-1400)

7. W instytucie nie przestrzegano wewnętrznych uregulowań w sprawie użytkowania samochodów służbowych. Zarządzenie Dyrektora Instytutu nr 01/11/2023 z 13 listopada 2023 r. w § 8 stanowiło, że bieżącą pieczę nad samochodami służbowymi sprawują wyznaczeni pracownicy działu inwestycyjno-gospodarczego, prowadzą oni ewidencję przebiegu pojazdu i nadzorują prawidłowość wpisów dokonywanych w ewidencji przez pracowników, którym udostępniono samochody służbowe oraz ponoszą odpowiedzialność za powierzone im mienie na podstawie umowy. Analiza dokumentacji dotyczącej użytkowania w czerwcu 2025 r. czterech wybranych samochodów (dwa będące w dyspozycji Instytutu w Olsztynie i dwa będące w dyspozycji Stacji Badawczej w Popielnie) wykazała, że nie zawarto ww. umów i w 13 przypadkach (na 19 wyjazdów) brak było wniosków osób korzystających z samochodów służbowych w celu uzyskania zgody na odbycie podróży samochodem służbowym. Obowiązek ten został określony w § 10 ww. Zarządzenia.

Zastępca Dyrektora ds. Ogólnych wyjaśnił, że Umów w sprawie powierzenia samochodów stanowiących zał. 5 do ww. zarządzenia nie zawierano, gdyż „...doszliśmy do wniosku, że jest to niezasadne organizacyjnie. W związku z tym planujemy w tym zakresie dokonać zmian w zarządzeniu”.

Pracownik pełniący obowiązki kierownika działu inwestycyjno-gospodarczego wyjaśnił, że Wnioski o wyrażenie zgody na użycie samochodu służbowego wystawiane były każdorazowo w formie elektronicznej na domenę auto@pan.olsztyn.pl. Dalej podał, że „... Ani wniosek, ani odpowiedź na ten wniosek nie jest dokumentem podpisywanym. Wnioski te nie były dołączane do kart drogowych i nie były drukowane”.

Kierownik Stacji Badawczej w Popielnie wyjaśnił że w Stacji Badawczej w Popielnie nie mamy specjalnych odrębnych regulacji w zakresie korzystania z samochodów służbowych. Praktycznie jest jeden pracownik odpowiedzialny m.in. za służbowe samochody osobowe, który pilnuje wszystkich przeglądów i serwisów. Pracownik ten dysponuje kluczami i dowodami rejestracyjnymi oraz przekazuje samochody na potrzeby wyjazdów służbowych. Odpowiada także za prowadzenie ewidencji przebiegu pojazdu służbowego, w której osoby korzystające z samochodu potwierdzają trasę przejazdu, datę i godziny oraz liczbę kilometrów i stan licznika.

(akta kontroli str. 1347-1400)

OCENA CZĄSTKOWA

Instytut był przygotowany organizacyjnie i posiadał wewnętrzne uregulowania w zakresie prowadzenia przetargów oraz rokowań na sprzedaż, najem i dzierżawę nieruchomości. Zapewniono aktualność operatów szacunkowych sporządzonych przez rzeczoznawców majątkowych, w których określono wartość rynkową nieruchomości objętych postępowaniem, a ogłoszenia o wszczęciu postępowań były zamieszczone na stronach internetowych Instytutu i zawierały wymagane informacje.

Instytut nie w pełni prawidłowo zarządzał swoim majątkiem, bowiem nie posiadał wiedzy o niektórych nieruchomościach będących w dyspozycji jego jednostki organizacyjnej, tj. Stacji Badawczej w Popielnie³⁵. Inwentaryzacje budynków i obiektów budowlanych przeprowadzone w drodze spisu z natury, były nierzetelne, a prowadzona ewidencja środków trwałych nie odzwierciedlała stanu faktycznego. Odnotowano także przypadki (8 na 14 analizowanych) braku zabezpieczenia interesu Instytutu w umowach najmu i dzierżawy nieruchomości stanowiących zasób Stacji Badawczej w Popielnie. Nie zawarto w nich bowiem zapisów wskazujących na możliwość waloryzacji i aktualizacji ustalonego czynszu.

Pomimo, że w latach 2020-2025 zlecano przeprowadzanie okresowych przeglądów technicznych obiektów budowlanych przez osoby posiadające wymagane uprawnienia budowlane, to nie zapewniono prawidłowego prowadzenia ksiąg obiektów budowlanych. Nie zawierały one bowiem wszystkich wymaganych informacji.

OBSZAR

Opis stanu
faktycznego

2. Gospodarka finansowa instytutu naukowego PAN

2.1. Instytut prowadził samodzielną gospodarkę finansową na podstawie rocznych planów finansowych zatwierdzanych przez Radę Naukową Instytutu³⁶, obejmujących m.in.: przychody z prowadzonej działalności, dotacje i subwencje z budżetu państwa, koszty w układzie rodzajowym oraz stan należności i zobowiązań i środków pieniężnych. W corocznych planach finansowych w trakcie roku dokonywano zmian przychodów i kosztów. Plany były przekazywane przewodniczącemu Rady Kuratorów stosownie do § 10 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie szczegółowego trybu finansowania i gospodarki finansowej Polskiej Akademii Nauk i jej instytutów naukowych³⁷.

(akta kontroli str. 2296-2309, 2318-2393)

³⁵ od 1 stycznia 2016 r. będącej w strukturach Instytutu

³⁶ Uchwały: 8 z dnia 10 grudnia 2019 r., 14 z dnia 21 grudnia 2020 r., 14 z dnia 20 grudnia 2021 r., 20 z dnia 15 grudnia 2022 r., 1 z dnia 30 listopada 2023 r., 3 z dnia 12 grudnia 2024 r.

³⁷ Dz.U z 2021 r. poz.156, dalej rozporządzenie ws. finansowania.

W latach 2020-2025 (I półrocze) Instytut osiągnął przychody w wysokości 230 610,9 tys. zł, a ich struktura w poszczególnych latach prezentowała się następująco:

- w 2020 r. – 31 364,4 tys. zł, w tym m.in.: środki pozyskane od ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki³⁸ – 20 030,0 tys. zł (63,9% całości przychodów), przychody z działalności gospodarczej – 2 534,4 tys. zł (8,1%), środki otrzymane z Akademii – 0,7 tys. zł (0,002%), środki pochodzące z innych źródeł – 6 436,2 tys. zł (20,5%)³⁹;
- w 2021 r. – 31 198,3 tys. zł, w tym m.in.: środki pozyskane od Ministra – 23 496,7 tys. zł (75,3% całości przychodów), przychody z działalności gospodarczej – 2 839,3 tys. zł (9,1%), środki otrzymane z Akademii – 2,5 tys. zł (0,01%), środki pochodzące z innych źródeł – 3 878,2 tys. zł (12,4%)⁴⁰;
- w 2022 r. – 47 873,3 tys. zł, w tym m.in.: środki pozyskane od Ministra – 27 625,9 tys. zł (57,7% całości przychodów), przychody z działalności gospodarczej – 2 930,8 tys. zł (6,1%), środki otrzymane z Akademii – 93,5 tys. zł (0,2%), środki pochodzące z innych źródeł – 13 970,5 tys. zł (29,2%)⁴¹;
- w 2023 r. – 51 832,3 tys. zł, w tym m.in.: środki pozyskane od Ministra – 24 688,9 tys. zł (47,6% całości przychodów), przychody z działalności gospodarczej – 2 368,4 tys. zł (4,6%), środki otrzymane z Akademii – 105,5 tys. zł (0,2%), środki pochodzące z innych źródeł – 19 816,3 tys. zł (38,2%)⁴²;
- w 2024 r. – 50 869,2 tys. zł, w tym m.in.: środki pozyskane od Ministra – 39 284,5 tys. zł (77,2% całości przychodów), przychody z działalności gospodarczej – 2 915,7 tys. zł (5,7%), środki otrzymane z Akademii – 91,5 tys. zł (0,2%), środki pochodzące z innych źródeł – 7 686,7 tys. zł (15,1%)⁴³;
- w I półroczu 2025 r. – 17 473,3 tys. zł w tym m.in.: środki pozyskane od Ministra – 13 973,9 tys. zł (80% całości przychodów), przychody z działalności gospodarczej – 1 228,2 tys. zł (7%), środki otrzymane z Akademii – 0 zł, środki pochodzące z innych źródeł – 1 703,1 tys. zł (9,8%)⁴⁴.

(akta kontroli str. 2310-2315)

Najważniejsze efekty działalności Instytutu w latach 2020-2025 (I półrocze) sfinansowane środkami pochodzącymi z budżetu państwa, obejmowały m.in.: dwa uzyskane patenty w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej (w 2021 i 2022 r.), 904 publikacji w literaturze naukowej, 7 667 cytowań w opracowaniach naukowych.

(akta kontroli str. 2317, 2394-2612)

W latach 2020-2025 (I półrocze) Instytut poniósł koszty w łącznej wysokości 232 195,7 tys. zł. Największą grupę kosztów stanowiły wynagrodzenia i składniki

³⁸ Zgodnie z rozporządzeniami Prezesa Rady Ministrów: z 20 stycznia 2025 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (Dz. U. poz. 68) oraz poprzedzających je rozporządzeń z 18 grudnia 2023 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Nauki (Dz. U. poz. 2716) i z 22 kwietnia 2020 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (Dz. U. poz. 724).

³⁹ W tym z Narodowego Centrum Nauki (dalej: NCN) 3 289,5 tys. zł.

⁴⁰ W tym z NCN 528,0 tys. zł.

⁴¹ W tym z NCN 10 818,1 tys. zł.

⁴² W tym z NCN 12 622,7 tys. zł.

⁴³ W tym z NCN 4 832,9 tys. zł.

⁴⁴ W tym z NCN 1 036,4 tys. zł.

od nich naliczane (łącznie 121 330,9 tys. zł, tj. 52,3 % kosztów ogółem). Kolejną grupę stanowiły koszty zużycia materiałów i energii (łącznie 31 198,4 tys. zł, tj. 13,4% kosztów ogółem) oraz koszty zakupu towarów i usług (łącznie 25 710,6 tys. zł, tj. 11,1%).

(akta kontroli str. 2316)

Wyniki finansowe Instytutu kształtowały się w poszczególnych latach następująco: w 2020 r. poniesiono stratę w wysokości 570,6 tys. zł, w pozostałych latach 2022-2024 osiągnięto zysk w wysokości odpowiednio 6 700,9 tys. zł, 6 437,5 tys. zł, 9 624,8 tys. zł, 2 566,1 tys. zł. Poniesiona strata w 2020 r. wynikała głównie z nieotrzymania dotacji na utrzymanie specjalnego urządzenia badawczego Stacji Badawczej w Popielnie oraz niższe przychody z tytułu dopłat z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

(akta kontroli str. 2313-2657)

Instytut uzyskał (w 2022 r.) najwyższą kategorię naukową (A+) w dyscyplinie technologia żywności i żywienia oraz kategorię A w dyscyplinie zootechnika i rybactwo.

W okresie objętym kontrolą w Instytucie na działalność badawczo-rozwojową⁴⁵ poniesiono nakłady w łącznej kwocie 324,0 tys. zł, z tego: bieżące – 202,5 tys. zł (tj. 62,5% ogółu), inwestycyjne – 121,5 tys. zł (tj. 37,53% ogółu).

(akta kontroli str. 2317)

Sprawozdania roczne PNT-01 o działalności badawczej i rozwojowej⁴⁶ zostały sporządzone terminowo i prawidłowo pod względem merytorycznym.

(akta kontroli str. 2394-2612)

2.2. Według stanu na 1 stycznia 2020 r. Instytut dysponował środkami pieniężnymi w wysokości 18 120,3 tys. zł oraz przechowywał wolne środki pieniężne (86,6 tys. zł) w formie depozytu overnight u Ministra Finansów, co było zgodne z art. 48 ust. 2 i 3 ufp. W latach 2020-2024 według stanu na 31 grudnia Instytut dysponował środkami pieniężnymi w wysokości:

- 17 592,4 tys. zł oraz 669,8 tys. zł na lokatach overnight w 2020 r.,
- 22 891,1 tys. zł oraz 478,1 tys. zł na lokatach overnight w 2021 r.,
- 22 978,5 tys. zł oraz 1 715,7 tys. zł na lokatach overnight w 2022 r.,
- 19 068,1 tys. zł oraz 1 636,7 tys. zł na lokatach overnight w 2023 r.,
- 26 150,4 tys. zł oraz 140,4 tys. zł na lokatach overnight w 2024 r.

(akta kontroli str. 2358-2663)

W okresie objętym kontrolą Instytut zaciągnął w Banku Gospodarstwa Krajowego w Warszawie trzy kredyty bankowe na następujące cele:

- Finansowanie i refinansowanie kosztów kwalifikowanych nieobjętych dofinansowaniem oraz kosztów niekwalifikowanych projektu pod nazwą „Centrum Badań Środowiska i Innowacji Technologii dla Jakości Życia”⁴⁷. Projekt dotyczył wybudowania i wyposażenia nowego budynku Instytutu obejmującego część administracyjno-biurową oraz m.in. laboratoria, Zwierzętnię. Program funkcjonalno-użytkowy tego projektu zakładał m.in. wymóg uzyskania danych dotyczących harmonogramów czasu pracy,

⁴⁵ Dalej: działalność B+R.

⁴⁶ Sprawozdania dla celów statystycznych terminowo przekazywane corocznie do Głównego Urzędu Statystycznego dla oceny potencjału naukowo-badawczego kraju.

⁴⁷ Umowa nr 21/0545 z 15 marca 2021 r. ze zmianami.

definiowania różnych okresów rozliczeniowych, co nie zostało zapewnione (opisano w sekcji stwierdzone nieprawidłowości). Kredyt zaciągnięto na kwotę 26 633,8 tys. zł z terminem spłaty do 31 grudnia 2035 r. Koszty poniesione w związku z tym kredytem wyniosły 4 419,7 tys. zł, w ich skład wchodziły m.in.: opłaty za ustanowienie zabezpieczenia, prowizje za administrowanie kredytem, odsetki;

- Finansowanie podatku VAT podlegającego zwrotowi od faktur realizowanych w ramach projektu „Centrum Badań Środowiska i Innowacji Technologii Żywności dla Jakości Życia”⁴⁸. Kredyt zaciągnięto na kwotę 1 558,7 tys. zł z terminem spłaty do 30 września 2024 r. Kredyt został spłacony. Koszty poniesione w związku z tym kredytem wyniosły 123,8 tys. zł;
- Finansowanie pomostowe projektu pod nazwą „Centrum Badań Środowiska i Innowacji Technologii Żywności dla Jakości Życia” dotyczące nakładów, które zostaną zrefundowane ze środków z uzyskanego dofinansowania w ramach Umowy nr RPWM.01.01.00.28-0001/20-00 z późn. zm. zawartej z Województwem Warmińsko-Mazurskim⁴⁹. Kredyt zaciągnięto na kwotę 3 968,2 tys. zł z terminem spłaty do 1 lipca 2024 r. Kredyt został spłacony. Koszty poniesione w związku z tym kredytem wyniosły 185,6 tys. zł.

Zabezpieczeniem kredytów były m.in.: hipoteka umowna, przelew wierzytelności z umowy ubezpieczenia nieruchomości, weksel własny in blanco, upoważnienie do rachunku bieżącego prowadzonego w BGK, oświadczenie o poddaniu się egzekucji złożone w formie aktu notarialnego. Raty kredytów były regulowane terminowo.

(akta kontroli str. 2664-2669, 3067-3103)

W okresie objętym kontrolą Instytut nie posiadał skarbowych papierów wartościowych.

(akta kontroli str. 2670)

W 2024 r. Minister przyznał Instytutowi na podstawie art. 368 ust. 9 ustawy Pswn dodatkowe środki finansowe w wysokości:

- 4 041,7 tys. zł⁵⁰ - subwencja przeznaczona na utrzymanie i rozwój potencjału badawczego, w tym na pokrycie skutków finansowych związanych z podwyższeniem wynagrodzeń pracowników naukowych, wynikających z wejścia w życie rozporządzenia Ministra Nauki z dnia 15 lutego 2024 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie wysokości minimalnego miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego dla profesora w uczelni publicznej⁵¹,
- 1 788,0 tys. zł⁵² - subwencja przeznaczona na utrzymanie i rozwój potencjału badawczego, w tym na pokrycie bieżących potrzeb finansowych.

Ze środków przyznanych w kwietniu 2024 r. w kwocie 4 041,7 tys. zł Instytut przeznaczył na wzrost wynagrodzeń 3 099,2 tys. zł, w tym: 1 463,6 tys. zł dla pracowników naukowych i 1 635,6 tys. zł dla pozostałych pracowników Instytutu. Podwyżkami objęto 63 z 78 pracowników naukowych Instytutu. Podwyżkami nie byli objęci pracownicy zatrudnieni w projektach oraz Dyrektor Instytutu.

⁴⁸ Umowa nr 21/0548 z 15 marca 2021 r. ze zmianami.

⁴⁹ Umowa kredytu unijnego pomostowego nr 23/3563 z 13 grudnia 2023 r. ze zmianami.

⁵⁰ Komunikat Ministra Nauki z 30 kwietnia 2024 r.,

⁵¹ Dz.U. z 2024 r. poz. 1407.

⁵² Komunikat Ministra Nauki z 16 grudnia 2024 r.,

Pozostała część subwencji przeznaczona została na utrzymanie i rozwój potencjału badawczego.

(akta kontroli str. 2671-2676)

Z dodatkowo przyznanych środków w miesiącu grudniu 2024 r. w wysokości 1 788,0 tys. zł na utrzymanie i rozwój potencjału badawczego przeznaczono 172,0 tys. zł, a na pokrycie bieżących potrzeb 1 616,0 tys. zł. Środki te wydatkowano m.in. na: przeniesienie do nowej siedziby, energię elektryczną, gaz, ubezpieczenie majątku.

(akta kontroli str. 2677-2682)

2.3. Wg stanu na 1 stycznia 2020 r. fundusz statutowy wynosił 15 643,7 tys. zł. W latach 2020-2024 został on zwiększony o 5 580,5 tys. zł. Z kolei fundusz rezerwowy, wg stanu na 1 stycznia 2020 r. wynosił 247,8 tys. zł. W latach 2020-2024 stan tego funduszu ulegał zmianie wskutek odpisów zwiększających z tytułu podziału zysku za lata 2021-2023 o kwotę 941,3 tys. zł.

Wg stanu na 1 stycznia 2020 r. Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych wynosił 3,7 tys. zł. W latach 2020-2024 stan tego funduszu ulegał zmianie wskutek corocznych odpisów zwiększających na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych. W okresie tym odpisy wyniosły łącznie 2 155,3 tys. zł.

(akta kontroli str. 2683)

Według stanu na 1 stycznia 2020 r. Instytut nie posiadał funduszy fakultatywnych. W 2020 r.⁵³ utworzono Fundusz Badań Własnych, na który dokonano odpisu w wysokości 12 567,6 tys. zł⁵⁴. W kolejnych latach Fundusz ten zwiększono o: 333,9 tys. zł w 2021 r., 5 992,1 tys. zł w 2022 r., 4 435,3 tys. zł w 2023 r., 4 645,4 tys. zł w 2024 r.⁵⁵ Zgodnie z Regulaminem Funduszu Badań Własnych⁵⁶ był on tworzony z zysku netto Instytutu za poprzedni rok obrotowy oraz darowizn, a o wysokości zysku netto przeznaczonego na ten fundusz decydował Dyrektor Instytutu. Ze środków Funduszu Badań Własnych finansowano realizację projektów badawczych. W latach 2020-2025 (I półrocze) wydatkowano na ten cel 27 801,6 tys. zł⁵⁷.

(akta kontroli str. 2684-2701)

W okresie objętym kontrolą nie tworzono innych funduszy fakultatywnych, wymienionych w art. 85 ust. 2 ustawy o PAN, np. wdrożeń lub nagród.

(akta kontroli str. 2702)

2.4. W latach 2020-2025 (I półrocze) Minister przyznał Instytutowi na podstawie art. 365 pkt 5 lit. a ustawy Pswn środki w wysokości 12 751,5 tys. zł. Szczegółowym badaniem objęto dotację podmiotową w wysokości 8 710,5 tys. zł⁵⁸ przeznaczoną na finansowanie w latach 2021-2023 kosztów związanych z utrzymaniem aparatury naukowo-badawczej/stanowiska badawczego pn.: „Utrzymanie i wykorzystanie kolekcji zwierząt do badań biomedycznych, bioweterynaryjnych i ochrony bioróżnorodności”. W ramach

⁵³ 19 października.

⁵⁴ Uchwała nr 9 Rady Naukowej IRZiBŻ PAN z dnia 23 października 2020 r.

⁵⁵ Uchwały Rady Naukowej IRZiBŻ PAN w sprawie podziału zysku nr: 1 z dnia 13 października 2021 r., 8 z dnia 11 października 2022 r., 8 z dnia 2 czerwca 2023 r., 3 z dnia 17 października 2024 r.

⁵⁶ Zarządzenie nr 3/10/2020 Dyrektora IRZiBŻ PAN w Olsztynie z dnia 19 października 2020 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu Funduszu Badań Własnych IRZiBŻ PAN w Olsztynie w roku 2020.

⁵⁷ 1 759,9 tys. zł w 2020 r., 7 940,9 tys. zł w 2021 r., 7 065,3 tys. zł w 2022 r., 6 575,9 tys. zł w 2023 r., 4 358,3 tys. zł w 2024 r., 101,4 tys. zł w 2025 r. (I półrocze).

⁵⁸ Decyzja nr 95/492483/SPUB/SP/2021 z 14 grudnia 2021 r.

projektu w 2021 r. poniesiono wydatki w wysokości 57,4 tys. zł, głównie na pokrycie kosztów wynagrodzeń pracowników oraz naprawę sprzętu rolniczego koniecznego do obsługi zwierząt będących na utrzymaniu Stacji Badawczej w Popielnie. Niewykorzystane środki w wysokości 2 952,7 tys. zł przeniesiono na rok następny. W 2022 r. wydatkowano 3 893,3 tys. zł w tym m.in. na wynagrodzenia (602,0 tys. zł) oraz konserwacje i naprawy (870,0 tys. zł). Środki niewykorzystane w wysokości 1 909,6 tys. zł przeniesiono na rok następny. W 2023 r. w ramach realizacji projektu wydatkowano 3 047,8 tys. zł, w tym na wynagrodzenia (598,1 tys. zł), materiały i przedmioty nietrwałe (1 210,0 tys. zł). Środki niewykorzystane w wysokości 1 712,0 tys. zł przesunięto na 2024 r. i w całości wydatkowano, zgodnie z art. 375 pkt 3 ustawy Pswn.

Szczegółowym badaniem objęto również wydatki poniesione na projekt pn. „5th International Conference on Uterine Disorders in Farm Animals”⁵⁹, realizowany w ramach programu „Doskonała nauka”, na który Instytut otrzymał od Ministra Edukacji i Nauki środki w wysokości 152,0 tys. zł. W ramach tych środków Instytut zorganizował konferencję, przygotował materiały upowszechniające informacje na jej temat, sprawował opiekę merytoryczną, techniczną i finansową.

Instytut zgodnie z ww. umową m.in.:

- wypełnił obowiązki informacyjne określone w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 maja 2021 r. w sprawie określenia działań informacyjnych podejmowanych przez podmioty realizujące zadania finansowane lub dofinansowane z budżetu państwa lub z państwowych funduszy celowych⁶⁰,
- prowadził wydzieloną ewidencję księgową dla projektu,
- terminowo dokonał zwrotu środków niewykorzystanych (0,8 tys. zł),
- składał terminowo raporty roczne oraz raport końcowy,
- dane zawarte w raportach były zgodne z ewidencją księgową.

Analiza dokumentacji dotyczącej wykorzystania środków z subwencji otrzymanej przez Instytut na podstawie art. 365 pkt 2 lit. a-d i g ustawy Pswn w 2023 r.⁶¹ wykazała, że z otrzymanych środków w wysokości 18 941,3 tys. zł⁶² wykorzystano 15 924,7 tys. zł. Zostały one poniesione głównie na pokrycie bieżących kosztów działalności, w tym wynagrodzeń wraz z pochodnymi, oraz kosztów funkcjonowania, tj. energii, gazu, ubezpieczenia majątku.

W okresie objętym kontrolą Instytut nie zawierał umów z Polską Akademią Nauk na realizację zadań sfinansowanych ze środków otrzymanych z Akademii.

(akta kontroli str. 2703-3021)

2.5. W latach 2020-2025 (I półrocze) w Instytucie zawarto 565 umów cywilnoprawnych na łączną kwotę 2 475,2 tys. zł, w tym 434 umów-zleceń na kwotę 2 232,8 tys. zł i 131 umów o dzieło na kwotę 242,5 tys. zł. Spośród ww. umów 81 zawarto z pracownikami Instytutu, a 484 z kontrahentami zewnętrznymi. W ww. okresie w Instytucie nie zawierano umów cywilnoprawnych z kierownictwem IRZiBŻ.

⁵⁹ Umowa z dnia 23 listopada 2021 r., nr DNK/SP/514678/2021.

⁶⁰ Dz.U. z 2021 r. poz. 953, ze zm.

⁶¹ Komunikat Ministra Edukacji i Nauki z dnia 14 czerwca 2023 r. o wysokości subwencji ze środków finansowych na utrzymanie i rozwój potencjału dydaktycznego i badawczego przyznanych na rok 2023.

⁶² Subwencja bazowa.

W Instytucie nie ustalono zasad zawierania umów cywilnoprawnych. Obowiązywało natomiast Zarządzenie Dyrektora Instytutu w sprawie obiegu i kontroli dokumentacji dotyczącej umów cywilnoprawnych w Instytucie⁶³.

W Instytucie nie funkcjonował formalny, spisany zestaw kryteriów wyboru wykonawców umów cywilnoprawnych. Wybór osoby wykonującej pracę następował każdorazowo w oparciu o merytoryczne potrzeby danej komórki organizacyjnej lub projektu oraz dostępność specjalisty posiadającego odpowiednią wiedzę i kompetencje do wykonania danego zadania.

Z-ca Dyrektora ds. Ogólnych wyjaśnił, że wybór wykonawców wynikał z: posiadania specjalistycznych kompetencji i doświadczenia niezbędnego do wykonania umowy, w tym wiedzy eksperckiej, umiejętności technicznych lub dorobku naukowego; dotychczasowej współpracy lub znajomości jakości wykonywanych prac; dostępności wykonawcy umowy w wymaganym terminie oraz możliwość podjęcia wykonania pracy o charakterze twórczym lub specjalistycznym. Z-ca Dyrektora zaznaczył, że kryteria te były tożsame w przypadku umów zawieranych z pracownikami Instytutu oraz osobami z zewnątrz.

Badanie dokumentacji wybranych z elektronicznego rejestru prowadzonego w systemie Enova 43 umów⁶⁴ (8% ogółu) zawartych na łączną kwotę 677,4 tys. zł, w tym 29 umów-zleceń i 14 umów o dzieło wykazało m.in., że:

- były one zawierane m.in. w celu przeprowadzenia dodatkowych badań w związku z realizacją projektów badawczych, ekspertyz, analiz, sporządzenia recenzji prac doktorskich, wykonania aktualizacji treści serwisu internetowego.
- w ustalonych terminach zrealizowano 29 umów-zleceń (po zakończeniu realizacji zadań w każdym przypadku potwierdzono ich wykonanie) oraz 11 umów o dzieło, a pozostałe trzy umowy zrealizowano po terminie (opisano w sekcji stwierdzone nieprawidłowości),
- W przypadku 13 umów o dzieło ich rezultaty były w posiadaniu IRZiBŻ, a w jednym przypadku Instytut nimi nie dysponował, nie posiadał również przedmiotowej umowy (opisano w sekcji stwierdzone nieprawidłowości),
- płatności z tytułu realizacji badanych umów zostały dokonane zgodnie z zapisami w nich zawartymi.

(akta kontroli str. 3022-3043)

2.6. W latach 2020-2025 (do 30 września) w Instytucie obowiązywały wewnętrzne uregulowania określające zasady dokonywania zakupu m.in. usług obcych, tj.:

- Regulamin udzielania zamówień publicznych,
- powołanie stałej komisji przetargowej⁶⁵.

Nie opracowano natomiast ogólnych zasad dokonywania zakupów, w tym m.in. usług obcych, gdyż – jak wyjaśnił Zastępca Dyrektora ds. Ogólnych – zasady te zostały zawarte w poszczególnych Regulaminach udzielania zamówień publicznych, co zdaniem Zastępcy Dyrektora ds. Ogólnych było wystarczające.

⁶³ Nr 2/12/2020 z dnia 18 grudnia 2020 r.

⁶⁴ 14 umów o dzieło i 29 umów-zleceń.

⁶⁵ Zatwierdzone przez Dyrektora Instytutu wnioski o powołanie stałej komisji przetargowej z dnia: 2 stycznia 2014 r., 24 czerwca 2015 r., 17 sierpnia 2020 r., 17 marca 2021 r. i 3 stycznia 2022 r.

Poniesione przez Instytut wydatki na usługi obce wyniosły odpowiednio: 3 773,5 tys. zł w 2020 r.⁶⁶, 3 734,2 tys. zł w 2021 r.⁶⁷, 5 328,7 tys. zł w 2022 r.⁶⁸, 5 207,2 tys. zł w 2023 r.⁶⁹, 6 120,2 tys. zł w 2024 r.⁷⁰ i 2 285,9 tys. zł (do 30 czerwca 2025 r.)⁷¹.

Badaniem objęto pięć postępowań o udzielenie zamówienia publicznego o łącznej wartości 971,3 tys. zł oraz pięć zamówień udzielonych bez stosowania przepisów ustawy Pzp z 2004 r. i ustawy Pzp, o łącznej wartości 146,4 tys. zł.

Analiza dokumentacji dotyczącej zakupu pięciu usług obcych⁷² na podstawie przepisów ustawy Pzp z 2004 r. oraz ustawy Pzp, których wartość, na podstawie podpisanych umów, wyniosła łącznie 971,3 tys. zł wykazała, że wszystkie objęte badaniem postępowania przeprowadzono nie w pełni zgodnie z przepisami ww. ustaw (opisano w sekcji stwierdzone nieprawidłowości).

Stwierdzono bowiem, że:

- wszystkie objęte badaniem postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, których wartość szacunkowa netto wyniosła łącznie 903,6 tys. zł, nie zostały ujęte w planach postępowań o udzielenie zamówienia publicznego na rok 2020, 2021, 2022, 2023 i 2024, co było niezgodne z art. 13a ust. 1 ustawy Pzp z 2004 r. oraz z art. 23 ust. 1 ustawy Pzp,
- pięć planów postępowań o udzielenie zamówienia publicznego, tj. na rok 2021, 2022, 2023, 2024 i 2025, sporządzono z opóźnieniem wynoszącym odpowiednio 4, 120, 55, 86 i 47 dni od daty zatwierdzenia przez Radę Naukową Instytutu planów finansowych na ww. lata⁷³, a jeden – na 2020 r. – nie został opatrzony datą sporządzenia, co było niezgodne z art. 13a ust. 1 ustawy Pzp z 2004 r. oraz z art. 23 ust. 1 ustawy Pzp,
- cztery z sześciu planów postępowań o udzielenie zamówienia publicznego (na rok 2020, 2021, 2022 i 2024) opublikowano na stronie internetowej Instytutu, natomiast w przypadku dwóch planów (na rok 2023 i 2025) nie dopełniono obowiązku wynikającego z art. 23 ust. 1 ustawy Pzp,
- we wszystkich zbadanych postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego o wartości wynoszącej łącznie 903,6 tys. zł nie udokumentowano sposobu ustalenia wartości szacunkowej zamówienia, co niezgodne było z art. 32 ust. 1 starej Pzp z 2004 r. oraz z art. 28 ustawy Pzp,
- W trzech objętych badaniem postępowaniach nie powołano komisji przetargowej, bowiem wartość tych zamówień nie przekraczała progów unijnych. Natomiast z dokumentacji dwóch pozostałych (postępowanie nr ZP-PNK/U/2020/12/63 i ZP-TP/U/2022/12/43) wynikało, że komisja taka została powołana.

⁶⁶ W tym 915 tys. zł Stacja Badawcza w Popielnie.

⁶⁷ W tym 750,4 tys. zł Stacja Badawcza w Popielnie.

⁶⁸ W tym 1 818,9 tys. zł Stacja Badawcza w Popielnie.

⁶⁹ W tym 1 141,3 tys. zł Stacja Badawcza w Popielnie.

⁷⁰ W tym 1 137,1 tys. zł Stacja Badawcza w Popielnie.

⁷¹ W tym 570,1 tys. zł Stacja Badawcza w Popielnie.

⁷² Postępowanie nr ZP-PNK/U/2020/12/63 z 2020 r., ZP-TP/U/2021/07/26 z 2021 r., ZP-TP/U/2022/12/43 z 2022 r., ZP-TP/U/2023/01/2 z 2023 r. i ZP-TP/U/2024/12/40 z 2024 r.

⁷³ Uchwała nr 14 Rady Naukowej z 21 grudnia 2020 r. zatwierdzająca plan finansowy na 2020 r., nr 14 z 20 grudnia 2021 r. zatwierdzająca plan finansowy na 2021 r., 15 z 15 grudnia 2022 r. zatwierdzająca plan finansowy na 2022 r., 1 z 30 listopada 2023 r. zatwierdzająca plan finansowy na 2023 r. i 3 z 12 grudnia 2024 r. zatwierdzająca plan finansowy na 2025 r.

- powołano stałą Komisję Przetargową, jednak we wszystkich poddanych analizie postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego, których wartość wyniosła łącznie 971,3 tys. zł⁷⁴, nie wszyscy członkowie powołani w skład stałej Komisji Przetargowej⁷⁵ złożyli oświadczenia o których mowa w art. 17 ust. 2 i 2a ustawy Pzp z 2004 r. oraz w art. 56 ust. 5 i 6 ustawy Pzp,
- w trzech z pięciu zbadanych postępowaniach, w których nie dokonano podziału zamówienia na części, wskazano powody niedokonania podziału w dokumentacji zamówienia, natomiast w dwóch pozostałych nie wywiązano się z tego obowiązku, co było niezgodne z art. 91 ust. 2 ustawy Pzp,
- we wszystkich zbadanych postępowaniach prawidłowo określono przedmiot zamówienia i kryteria oceny ofert,
- w czterech przypadkach oferenci, którzy brali udział w objętych badaniem postępowaniach, spełnili warunki udziału w postępowaniu, w jednym zaś (postępowanie nr ZP/TP/U/2024/12/40 o wartości 181.300 zł) wykonawca przedłożył podmiotowe środki dowodowe w postaci oświadczenia, które nie spełniało wymogów określonych w rozdziale VII ust. 5 lit. d SWZ⁷⁶ oraz sekcji V pkt 5.4 ppkt d ogłoszenia o zamówieniu, a Instytut nie wezwał do ich uzupełnienia,
- w trzech przypadkach przekazano Prezesowi UZP⁷⁷ informacje o złożonych ofertach w terminie zgodnym z art. 81 ustawy Pzp, w jednym zaś przypadku (postępowanie nr ZP-TP/U/2024/12/40) nie sporządzono takiej informacji,
- w każdym przypadku zawarto (na czas określony) umowy z wykonawcami, które zawierały wymagane postanowienia.
- w jednym postępowaniu (nr ZP-TP/U/2023/01/2), w którym zamawiający żądał wniesienia zabezpieczenia należytego wykonania umowy, kwota zabezpieczenia została zwrócona wykonawcy z opóźnieniem wynoszącym 232 dni, a więc z naruszeniem art. 453 ust. 1 ustawy Pzp,
- w trzech przypadkach ogłoszenia o wyniku postępowania zamieszczono w BZP⁷⁸ w terminach zgodnych z art. 95 ust. 1 ustawy Pzp z 2004 r. oraz z art. 309 ust. 1 ustawy Pzp, tj. w terminie 30 dni od dnia zakończenia postępowania, zaś w dwóch⁷⁹ (ogłoszenie nr 2023/BZP 00493782/01 i 2025/BZP 00503746) z opóźnieniem wynoszącym odpowiednio 226 i 207 dni,
- w trzech przypadkach⁸⁰ ogłoszenia o wykonaniu umowy zamieszczono w BZP z naruszeniem art. 448 ustawy Pzp, tj. z opóźnieniem wynoszącym odpowiednio 1043, 890 i 439 dni od dnia wykonania umowy. W jednym przypadku umowa o udzielenie zamówienia zawarta w 2025 r. jest (wg stanu na 18 listopada 2025 r.) w trakcie realizacji.

(akta kontroli str. 1401-1976)

⁷⁴ Umowa nr 11/2021 z 8 lutego 2021 r. na kwotę 59.180,22 zł, nr 12/2021 z 8 lutego 2021 r. na kwotę 35.159,43 zł, 152/2021 z 10 grudnia 2021 r. na kwotę 75.334,72 zł, umowa nr 119/2022 z 23.12.2022 r. na kwotę 315.360 zł, nr 11/2023 z 3 kwietnia 2024 r. na kwotę 304.944 zł i nr 9/2025 z 6 marca 2025 r. na kwotę 181.300 zł.

⁷⁵ Wniosek o powołanie do Komisji Przetargowej z 2 stycznia 2014 r. (3 osoby), 24 czerwca 2015 r. (1 osoba), 17 sierpnia 2020 r. (1 osoba), 17 marca 2021 r. (6 osób) i 3 stycznia 2022 r. (1 osoba).

⁷⁶ Specyfikacja Warunków Zamówienia (dalej: „SWZ”).

⁷⁷ Urząd Zamówień Publicznych (dalej: „UZP”).

⁷⁸ Biuletyn Zamówień Publicznych (dalej: „BZP”).

⁷⁹ Postępowanie nr ZP-TP/U/2023/01/2 i ZP-TP/U/2024/12/40.

⁸⁰ Postępowanie nr ZP-TP/U/2021/07/26, nr ZP-TP/U/2022/12/43 i ZP-TP/U/2023/01/2.

Analiza dokumentacji dotyczącej zakupu pięciu usług obcych bez stosowania przepisów ustawy Pzp z 2004 r. i ustawy Pzp⁸¹, których wartość, na podstawie wystawionych faktur, wyniosła łącznie 241,4 tys. zł wykazała, że ww. zamówienia przeprowadzono niezgodnie z wewnętrznymi uregulowaniami (opisano w sekcji stwierdzone nieprawidłowości).

Stwierdzono bowiem, że w każdym z pięciu objętych badaniem zamówień:

- nie zamieszczono na stronie internetowej Instytutu ani też nie wysłano do co najmniej trzech potencjalnych wykonawców zapytań ofertowych, co niezgodne było z §1 ust. 5 Procedur zamówień poniżej 130 tys. zł⁸²,
- wnioski o udzielenia zamówienia nie zawierały m.in. daty zatwierdzenia wniosku (3) i pozycji z listy wydatków (3),

Ponadto nie sporządzono notatki służbowej z udzielenia zamówienia nr 29/01/2020/U o wartości 55.387,35 zł, co było niezgodne z §8 ust. 1 Regulaminu udzielania zamówień.

(akta kontroli str. 1401-1502, 1977-1986)

2.7. W celu realizacji zadań związanych z ustalaniem i realizacją polityki naukowej państwa Dyrektor Instytutu zobowiązany był, na podstawie art. 350 ust. 2 ustawy Pswn, do wprowadzania do systemu POL-on danych, o których mowa w art. 350 ust. 1 pkt 3 ww. ustawy.

Badaniem objęto łącznie 26 sprawozdań i raportów rocznych z wykorzystania środków przekazanych Instytutowi przez Ministra, tj. sprawozdań sporządzonych na podstawie:

- art. 365 pkt 2 ustawy Pswn, tj. z wykorzystania subwencji (5),
- art. 365 pkt 7, tj. z wykorzystania środków na programy i przedsięwzięcia ustanawiane przez ministra (20⁸³)
- art. 365 pkt 5, tj. na utrzymanie aparatury naukowo-badawczej lub stanowiska badawczego, unikatowych w skali kraju (1).

Analiza danych zawartych w systemie POL-on wykazała, że:

- wszystkie objęte badaniem sprawozdania i raporty sporządzono rzetelnie, a dane w nich zawarte były zgodne z dokumentami źródłowymi, tj. komunikatami Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, umowami na realizację poszczególnych projektów, danymi wynikającymi z systemu finansowo-księgowego oraz z systemu do obsługi kadr i płac,
- 12 spośród 26 objętych badaniem sprawozdań i raportów wprowadzono do systemu POL-on⁸⁴ z opóźnieniem wynoszącym od 18 do 777 dni po upływie terminu wskazanego w § 16 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia w sprawie POL-on z 2019 r. i § 16 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia w sprawie POL-on (opisano w sekcji stwierdzone nieprawidłowości).

(akta kontroli str. 1987-2253)

⁸¹ Zamówienie nr 29/01/2020/U o wartości 55.387,35 zł, 9/01/2021/U – 45.903 zł, 157/04/2022/U – 53.363,28 zł, 597/12/2023/U – 2.100 zł i 489/11/2024/U – 45.000 zł.

⁸² Procedury postępowania przy zamówieniach poniżej 130 tys. zł, będące załącznikiem nr 1 do Regulaminu udzielania zamówień publicznych.

⁸³ Raporty końcowe z realizacji projektów w ramach programu „Granty na granty”, „Premia na Horyzoncie 2” i „Społeczna Odpowiedzialność Nauki”.

⁸⁴ Wprowadzenie do systemu POL-on sprawozdań wynikających z art. 365 pkt 5 i 7 ustawy Pswn nastąpiło za pośrednictwem systemu OSF, w drodze automatycznej migracji danych do systemu POL-on.

2.8. W Instytucie w latach 2020-2025 (do końca III kwartału) nie prowadzono audytu wewnętrznego na podstawie art. 274 ust. 4 ufp ani też nie podjęto decyzji o przeprowadzeniu audytu wewnętrznego.

Zastępca Dyrektora ds. Ogólnych wyjaśnił, że zgodnie z art. 274 ust. 4 ufp Instytut nie posiada ustawowego obowiązku prowadzenia audytu wewnętrznego, a jego wdrożenie ma jedynie charakter fakultatywny. Odnosnie braku decyzji o przeprowadzeniu audytu wewnętrznego podał, że w świetle obowiązujących przepisów oraz przy uwzględnieniu możliwości kadrowo-organizacyjnych, Instytut nie oceniał w tym okresie jako konieczne powoływanie lub zlecanie funkcji audytu wewnętrznego.

(akta kontroli str. 2254-2255, 2282-2284)

2.9. W Instytucie nie opracowano pisemnych zasad funkcjonowania kontroli zarządczej.

Zastępca Dyrektora ds. Ogólnych wyjaśnił, że w Instytucie nie wprowadzono odrębnego regulaminu kontroli zarządczej, ponieważ działania Instytutu koncentrowały się na kluczowych zmianach organizacyjnych wynikających z budowy i zasiedlenia nowej siedziby. Proces ten miał charakter priorytetowy, angażując znaczną część zasobów kadrowych i organizacyjnych, a jednocześnie odbywał się w warunkach systematycznego obniżania finansowania jednostek naukowych. Z tego względu opracowanie pełnego regulaminu zostało zaplanowane na etap po ustabilizowaniu struktury i funkcjonowania Instytutu w nowej lokalizacji.

(akta kontroli str. 2256-2260, 2282-2284)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Spośród 14 zbadanych umów o dzieło trzy (21%) o wartości 26,8 tys. zł, zostało zrealizowanych od 1 do 67 dni po terminie w nich wskazanym, dotyczyło to umów nr: 2020/2047 z 27 maja 2020 r., którą zrealizowano 8 marca 2021 r., tj. 67 dni po terminie; 2021/039 z 19 kwietnia 2021 r., którą zrealizowano 22 lipca 2021 r., 7 dni po terminie; 2023/113 z 22 listopada 2023 r., zrealizowaną 12 grudnia 2023 r., 1 dzień po terminie. Tylko jedna z ww. umów (nr 2021/039) zawierała zapisy dotyczące możliwości naliczenia kar umownych w przypadku opóźnienia jej wykonania. Instytut skorzystał z tej możliwości i naliczył karę umowną za opóźnienie (26,8 zł).

W zakresie zrealizowania umowy 67 dni po terminie Kierownik Stacji Badawczej w Popielnie wyjaśnił, że w chwili obecnej nie jest w stanie jednoznacznie wskazać przyczyn powstałej zwłoki. Dodał, że wówczas Stacja realizowała nowy program rolno-środowiskowy, rozpoczęty w 2020 r., będący kontynuacją wcześniejszego pięcioletniego programu. W obu programach konieczne było wykonanie ekspertyzy botanicznej. Ze względu na rozszerzony zakres prac, nakładanie czynności oraz równoległe przygotowanie dokumentów niezbędnych do kontynuacji programu rolno - środowiskowego, mogło dojść do nieprecyzyjnego rozdzielenia poszczególnych etapów w realizacji działań oraz do opóźnienia. Podkreślił, że ARiMR nie raz zmienia terminy składania wniosków, co mogło być także powodem do opóźnienia. Kierownik Stacji wyjaśnił, że w tamtym czasie wniosek o płatności rolno-środowiskowe był przygotowywany przez pracownika Stacji, który obecnie nie jest już zatrudniony, co dodatkowo utrudnia pełne odtworzenie przebiegu wszystkich czynności.

W przypadku umowy nr 2023/113 Zastępca Dyrektora ds. Ogólnych wyjaśnił, że potwierdził bez zastrzeżeń jej realizację, ponieważ wykonawca ustnie zgłosił jej wykonanie w terminie. Jednak protokół odbioru podpisano w dniu weryfikacji. NIK zauważa, że spośród 43 badanych umów cywilnoprawnych tylko w jednej znalazły się zapisy dotyczące nakładania kar umownych m.in. w przypadku opóźnień w wykonaniu umowy, odstąpienia od umowy. Zdaniem NIK takie zapisy zawarte w umowach stanowią zabezpieczenie przed niewłaściwą realizacją zadania przez jego wykonawcę.

(akta kontroli str. 3023-3060, 3142-3148, 3159-3162, 3166-3171)

2. W przypadku umowy o dzieło z dnia 5 lipca 2023 r.⁸⁵, zawartej na kwotę 4,8 tys. zł, nierzetelnie przeprowadzono postępowanie na realizowaną usługę. Wykonawca został bowiem wybrany przed wszczęciem postępowania na realizację tej usługi, tj. przed złożeniem wniosku o udzielenie tego zamówienia, stosownie do Regulaminu udzielania zamówień publicznych⁸⁶. Analiza dokumentacji wykazała, że rozeznania cenowego dokonano u jedyne go (tego samego) wykonawcy, który w dniu 5 czerwca 2023 r. złożył ofertę. Natomiast wniosek o udzielenie zamówienia został sporządzony dopiero 7 czerwca 2023 r. Ponadto ustalono, że będąca przedmiotem zamówienia dokumentacja projektowa została odebrana protokołem zdawczo-odbiorczym 24 czerwca 2023 r., tj. 11 dni przed podpisaniem umowy (5 lipca 2023 r.) na jej realizację.

Zastępca Dyrektora ds. Ogólnych wyjaśnił, że po otrzymaniu oferty od wykonawcy w dniu 5 czerwca 2023 r., zawarto z nim umowę ustną i dopiero wtedy sporządzono wniosek o udzielenie zamówienia. Wskazał, że umowę zawarto po odbiorze dokumentacji, ponieważ przedstawiona przez wykonawcę faktura nie spełniała wymagań ustawy o podatku od towarów i usług, a wykonawca nie prowadził działalności gospodarczej. W celu wypłaty wynagrodzenia została zawarta przedmiotowa umowa.

(akta kontroli str. 3061-3066, 3149-3158, 3169-3171)

3. Nie zapewniono prawidłowego funkcjonowania systemu kontroli dostępu znajdującego się w nowej siedzibie Instytutu. Nie spełniał on wymogów wynikających z ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz. U. z 2025 r. poz. 277) w zakresie rejestracji czasu pracy określonych w art. 129 § 1. Nie można było bowiem uzyskać danych rejestrujących czas pracy pracowników i personelu⁸⁷. Przeprowadzona próba uzyskania danych w dniu 3 grudnia 2025 r., wykazała, że nie można było uzyskać danych starszych niż miesiąc.

Zastępca Dyrektora ds. Ogólnych wyjaśnił, że sytuacja ta wynikała z błędu wykonawcy systemu i problem został już jemu zgłoszony.

NIK wskazuje, że ww. zgłoszenia dokonano w trakcie kontroli w dniu 9 grudnia 2025 r. Faktem jest, że w 2025 r. osoby odpowiedzialne za weryfikację czasu pracy nie miały możliwości sprawdzenia, zweryfikowania m.in. nadgodzin, pracy

⁸⁵ Nr 2023/087, umowa obejmowała wykonanie opracowania kompletu 4 egzemplarzy aktualizacji dokumentacji projektowej fotowoltaiki kosztowej, kosztorysowej wraz ze specyfikacją techniczną wykonania i odbioru robót budowlanych, instalacyjno-montażowo-rozruchowych STWOR, informacją BIOZ, przedmiarem robót, ZZK zbiorczym zestawieniem kosztów, kosztorysem inwestorskim oraz uzgodnieniem PWT/PUP ppoż. z rzeczoznawcą ds. zabezpieczeń przeciwpożarowych.

⁸⁶ §1 pkt 1 i 7 załącznika nr 1 do Regulaminu Udzielania Zamówień Publicznych w IRZiBŻ PAN w Olsztynie wprowadzonego Zarządzeniem nr 3/04/2022 Dyrektora IRZiBŻ PAN w Olsztynie z 29 kwietnia 2022 r.

⁸⁷ M.in. za okres styczeń-czerwiec 2025 r.

w godzinach nadliczbowych, realizacji zadań po godzinach ustawowych. Weryfikacji można było dokonać tylko przez system kontroli dostępu, ponieważ zgodnie z § 14 Regulaminu pracy w Instytucie⁸⁸ wszyscy pracownicy obowiązani byli swoje przybycie do pracy potwierdzać poprzez użycie karty magnetycznej.

NIK wskazuje ponadto, że właściwe działanie systemu kontroli dostępu miało m.in. także zabezpieczać przed niewłaściwym użyciem karty oraz sygnalizować sytuacje alarmowe.

(akta kontroli str. 3067-3135, 3159-3165)

4. Z naruszeniem przepisów ustawy Pzp z 2004 r. lub ustawy Pzp przeprowadzono wszystkie (5) objęte badaniem postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na zakup usług obcych, bowiem:

a) W Planach postępowań o udzielenie zamówienia publicznego na rok 2020, 2021, 2022, 2023 i 2024 nie ujęto wszystkich ww. zamówień, tj. postępowania nr ZP-PNK/U/2020/12/63⁸⁹, ZP-TP/U/2021/07/26⁹⁰, ZP-TP/U/2022/12/43⁹¹, ZP-TP/U/2023/01/2⁹² i ZP-TP/U/2024/12/40⁹³.

Było to niezgodne z art. 13a ust. 1 ustawy Pzp z 2004 r. (w przypadku zamówienia z 2020 r.) i z art. 23 ust. 1 ustawy Pzp (w przypadku zamówień z poszczególnych lat okresu 2021-2024), które to stanowią m.in. że zamawiający publiczni, o których mowa odpowiednio w art. 3 ust. 1 pkt 1 i 2 i w art. 4 pkt 1 i 2, oraz ich związki, nie później niż w terminie 30 dni od dnia przyjęcia budżetu lub planu finansowego przez uprawniony organ, sporządzają plan postępowań o udzielenie zamówień, jakie przewidują przeprowadzić w danym roku finansowym.

Zastępca Dyrektora ds. Ogólnych wyjaśnił, że zaktualizowanie trzech Planów postępowań o udzielenie zamówienia publicznego, tj. na 2022 r., 2023 r. i 2024 r. nastąpiło przez przeoczenie. Podał także, że postępowanie nr ZP-PNK/U/2020/12/63 na serwis aparatu Applied Biosystems Real – Time 7900HT i Applied Biosystems Real -Time ViiA oraz postępowanie nr ZP-TP/U/2021/07/26 na usługę serwisową dwóch systemów mikroHPLC EKS200 EKSIGENT zostało prawidłowo ujęte w Planie postępowań o udzielenie zamówienia publicznego na 2020 r. i 2021 r.

NIK nie podziela wyjaśnień Zastępcy Dyrektora ds. Ogólnych, bowiem oba kwestionowane zamówienia dotyczyły usługi serwisowej konkretnych urządzeń, a ich wartość szacunkowa wynosiła odpowiednio 76,7 tys. zł i 61,3 tys. zł. W planach postępowań o udzielenie zamówienia publicznego na lata 2020 i 2021 podano natomiast, że zamówienia te dotyczą „obsługi serwisowej aparatury specjalistycznej”, a ich wartość wynosi odpowiednio 444 tys. zł i 556,5 tys. zł. Obligatoryjnym elementem planu jest określenie przedmiotu zamówienia. Zdaniem Izby pomimo tego, iż ustawodawca nie wprowadził obowiązku dokładnego opisu przedmiotu zamówienia, to należy je możliwie precyzyjnie wskazać. Tym bardziej, że posiadano wiedzę, jaka aparatura będzie podlegała usługom serwisowym, bowiem sprzęty te były użytkowane w Instytucie.

⁸⁸ Wejście w życie 12 września 2019 r.

⁸⁹ Na serwis aparatu Applied Biosystems Real – Time 7900HT i Applied Biosystems Real -Time ViiA7 o wartości szacunkowej 76,7 tys. zł, prowadzone na podstawie przepisów ustawy Pzp z 2004 r.

⁹⁰ Na usługę serwisową dwóch systemów mikroHPLC EKS200 EKSIGENT – 61,3 tys. zł.

⁹¹ Na wynajem krów do badań – 315 tys. zł.

⁹² Na usługi w zakresie rezerwacji, sprzedaży i dostawy biletów lotniczych – 257,3 tys. zł.

⁹³ Na usługi cateringowe – 193,3 tys. zł.

(akta kontroli str. 1579-1649, 1666-1669, 1756-1762, 1813-1816, 1842-1844, 1911-1915, 2261-2276)

- b)** Plany postępowań o udzielenie zamówienia publicznego na rok 2021, 2022, 2023, 2024 i 2025, sporządzono z opóźnieniem wynoszącym odpowiednio 4, 120, 55, 86 i 47 dni od daty zatwierdzenia przez Radę Naukową Instytutu planów finansowych na ww. lata⁹⁴, a jeden – na 2020 r. – nie został opatrzony datą sporządzenia.

Było to niezgodne z art. 13a ust. 1 ustawy Pzp z 2004 r. oraz z art. 23 ust. 1 ustawy Pzp z treści których wynikało, że zamawiający publiczni, nie później niż w terminie 30 dni od dnia przyjęcia budżetu lub planu finansowego przez uprawniony organ, sporządzają plan postępowań o udzielenie zamówień, jakie przewidują przeprowadzić w danym roku finansowym.

Zastępca Dyrektora ds. Ogólnych wyjaśnił, że błędnie zinterpretowano termin 30 dni na opublikowanie planu postępowań, licząc go od dnia zatwierdzenia planu wydatków z pozyskanych grantów, Funduszu Badań Własnych oraz kosztów ogólnych Instytutu, nie zaś od terminu przyjęcia budżetu przez Radę Naukową.

(akta kontroli str. 1579-1649, 1652-1665, 2261-2276)

- c)** Nie opublikowano na stronie internetowej Instytutu⁹⁵ Planu postępowań o udzielenie zamówienia publicznego na rok 2023 i 2025, co było niezgodne z art. 23 ust. 1 ustawy Pzp który stanowi, że (...) plan zamieszcza się w Biuletynie Zamówień Publicznych, na zasadach określonych w dziale III w rozdziale 2, oraz na stronie internetowej zamawiającego.

Zastępca Dyrektora ds. Ogólnych wyjaśnił, że wynikało to z przeoczenia pracownika.

(akta kontroli str. 1650-1651, 2261-2276)

- d)** Nie udokumentowano sposobu ustalenia szacunkowej wartości we wszystkich objętych badaniem zamówieniach⁹⁶. I tak w przypadku postępowania nr ZP-PNK/U/2020/12/63, w dokumencie pn. „Udokumentowanie ustalenia wartości zamówienia”, będącym załącznikiem nr 2 do Regulaminu udzielania zamówień, znajdowała się jedynie adnotacja, że: „podstawą ustalenia szacunkowej wartości zamówienia były inne podstawy przyjęte przez zamawiającego (np. analiza rynku, zapytania ofertowe)” oraz podano wartość szacunkową zamówienia, a w pozostałych postępowaniach adnotacja, że „podstawą szacowania wartości zamówienia była analiza rynku” oraz podano wartość szacunkową zamówienia. Nie dołączono innych dokumentów potwierdzających sposób dokonania tych czynności.

Było niezgodne z art. 28 ustawy Pzp, a w przypadku postępowania z 2020 r. z art. 32 ust. 1 ustawy Pzp z 2004 r. które stanowiły, że podstawą ustalenia wartości zamówienia jest całkowite szacunkowe wynagrodzenie wykonawcy bez podatku od towarów i usług, ustalone z należytą starannością. Brak udokumentowania przebiegu i wyniku tych czynności było działaniem

⁹⁴ Uchwała nr 14 Rady Naukowej z 21 grudnia 2020 r. zatwierdzająca plan finansowy na 2020 r., nr 14 z 20 grudnia 2021 r. zatwierdzająca plan finansowy na 2021 r., 15 z 15 grudnia 2022 r. zatwierdzająca plan finansowy na 2022 r., 1 z 30 listopada 2023 r. zatwierdzająca plan finansowy na 2023 r. i 3 z 12 grudnia 2024 r. zatwierdzająca plan finansowy na 2025 r.

⁹⁵ <http://bip.pan.olsztyn.pl/index.php/komunikaty/plan-postepowan>.

⁹⁶ Wartość szacunkowa zamówień wyniosła łącznie 903,6 tys. zł.

nierzetelnym, ponieważ ww. przepisy nakładają obowiązek dokonania oszacowania z należytą starannością.

Zastępca Dyrektora ds. Ogólnych wyjaśnił, że Instytut nie posiada dowodów potwierdzających przebieg czynności dotyczących szacowania wartości zamówienia, a jedynie potwierdzenie faktu ich dokonania.

(akta kontroli str. 1401-1483, 1666-1976, 2261-2276)

- e)** Nie zaproponowano składu komisji przetargowej we wnioskach o wszczęcie procedury udzielenia dwóch zamówień publicznych⁹⁷, pomimo tego, iż z dokumentacji ww. postępowań wynikało, że została ona powołana.

Było to niezgodne z §13 ust. 3 Regulaminu udzielania zamówień publicznych, z treści którego wynika, że zatwierdzony wniosek o wszczęcie postępowania stanowi podstawę do wnioskowania o powołanie do składu osobowego komisji osób wskazanych we wniosku. I tak w postępowaniu nr:

- ZP-PNK/U/2020/12/63 – informacja z wyboru oferty (przesłana wykonawcy mailem w dniu 18 stycznia 2021 r.) opatrzona została podpisem „Komisja przetargowa”,
- ZP-TP/U/2022/12/43 – w protokole postępowania w trybie podstawowym wskazano osoby wchodzące w skład komisji przetargowej.

Zastępca Dyrektora ds. Ogólnych wyjaśnił, że wynikało to z omyłki.

(akta kontroli str. 1401-1483, 1666-1755, 1813-1841, 2292-2295)

- f)** Nie przekazano Prezesowi UZP informacji o ofertach (w jednym przypadku - postępowanie nr ZP-TP/U/2024/12/40) wbrew wymogom art. 81 ustawy Pzp, który stanowi, że zamawiający przekazuje Prezesowi Urzędu informację o złożonych wnioskach o dopuszczenie do udziału w postępowaniu lub ofertach, nie później niż w terminie 7 dni od dnia otwarcia odpowiednio ofert lub ofert dodatkowych albo ofert wstępnych lub ofert ostatecznych albo unieważnienia postępowania.

Zastępca Dyrektora ds. Ogólnych wyjaśnił, że wynikało to z przeoczenia.

(akta kontroli str. 1911-1976, 2261-2276)

- g)** Udzielono zamówienia wykonawcy, który nie spełnił warunków udziału w postępowaniu. Dotyczyło to jednego postępowania (nr ZP/TP/U/2024/12/40 o wartości 181.300 zł na usługi cateringowe), w którym wykonawca dostarczył, w ramach w ramach podmiotowych środków dowodowych, oświadczenie, w którym potwierdził, że świadczył na rzecz innej firmy usługi cateringowe wraz z podaniem ich wartości. Oświadczenie nie zawierało natomiast informacji, czy usługi te wykonano należycie. Prowadzący postępowanie nie wezwał wykonawcy do jego uzupełnienia, pomimo że w rozdziale VII ust. 5 lit. d SWZ oraz w sekcji V pkt 5.4 lit. d) ogłoszenia o zamówieniu określono, że warunkiem udziału w postępowaniu jest dostarczenie dokumentów potwierdzających, że wykonawca w ciągu ostatnich trzech lat przed upływem terminu składania ofert wykonał należycie co najmniej dwie usługi polegające na usłudze dostarczenia posiłków do siedziby zamawiającego o wartości co najmniej 80 tys. zł.

Zgodnie z art. 226 ust. 1 pkt 2 lit. b) ustawy Pzp zamawiający odrzuca ofertę, jeżeli została złożona przez wykonawcę niespełniającego warunków udziału w postępowaniu (w odpowiedzi na ogłoszenie o zamówieniu wpłynęło łącznie

⁹⁷ Postępowanie nr ZP-PNK/U/2020/12/63 i nr ZP-TP/U/2022/12/43.

pięć ofert). Tym samym stanowiło to naruszenie art. 255 pkt 2 ustawy Pzp, który stanowi, że zamawiający unieważnia postępowanie o udzielenie zamówienia, jeżeli wszystkie złożone wnioski o dopuszczenie do udziału w postępowaniu albo oferty podlegały odrzuceniu.

Zastępca Dyrektora ds. Ogólnych wyjaśnił, że błędnie dokonano oceny uzupełnionych dokumentów.

(akta kontroli str. 1911-1976, 2277-2281)

- h)** Zamawiający nie wskazał w dokumentach dwóch badanych zamówień⁹⁸ powodów niedokonania podziału zamówienia wbrew wymogom art. 91 ust. 2 ustawy Pzp który stanowi, że Zamawiający wskazuje w dokumentach zamówienia powody niedokonania podziału zamówienia na części.

Zastępca Dyrektora ds. Ogólnych wyjaśnił, że usługi których zamówienia dotyczą, ze względu na swój charakter są niepodzielne, dlatego też zamawiający nie opisał powodów niedokonania podziału.

(akta kontroli str. 1756-1841, 1911-1976, 2261-2276)

- i)** Z opóźnieniem wynoszącym 232 dni dokonano zwrotu wykonawcy zabezpieczenia należytego wykonania umowy w kwocie 9.148,32 zł. Dotyczyło to umowy nr 11/2023 r. z 3 kwietnia 2023 r.⁹⁹ w której termin zwrotu ww. zabezpieczenia upłynął 31 sierpnia 2024 r., zaś zwrotu dokonano 20 maja 2025 r.

Było to niezgodne z art. 453 ust. 1 ustawy Pzp który stanowi, że zamawiający zwraca zabezpieczenie w terminie 30 dni od dnia wykonania zamówienia i uznania przez zamawiającego za należyte wykonane.

Zastępca Dyrektora ds. Ogólnych wyjaśnił, że wynikało to z przeoczenia.

(akta kontroli str. 1842-1910, 2261-2276)

- j)** Z opóźnieniem wynoszącym 226 i 207 dni zamieszczono w BZP ogłoszenia o wyniku dwóch postępowań, odpowiednio nr 2023/BZP 00493782/01 z 15 listopada 2023 r.¹⁰⁰ i nr 2025/BZP 00503746 z 29 października 2025 r.¹⁰¹

Stanowiło to naruszenie art. 309 ust. 1 ustawy Pzp który stanowi, że zamawiający nie później niż w terminie 30 dni od dnia zakończenia postępowania o udzielenie zamówienia zamieszcza w BZP ogłoszenie o wyniku postępowania zawierające informację o udzieleniu zamówienia lub unieważnieniu postępowania.

Zastępca Dyrektora ds. Ogólnych wyjaśnił, że wynikało to z przeoczenia.

(akta kontroli str. 1842-1976, 2261-2276)

- k)** Nie sporządzono (w jednym przypadku – postępowanie nr ZP-PNK/U/2020/12/63) protokołu postępowania, co było niezgodne z art. 96 ust. 1 ustawy Pzp z 2004 r. który stanowił, że w trakcie prowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia zamawiający sporządza protokół.

Zastępca Dyrektora ds. Ogólnych wyjaśnił, że wynikało to z przeoczenia.

(akta kontroli str. 1666-1755, 2261-2276)

⁹⁸ Postępowanie nr: ZP-TP/U/2021/07/26 na usługę serwisową dwóch systemów mikroHPLC EKS200 EKSIGENT o wartości 75.334,72 zł, ZP-TP/U/2022/12/43 na wynajem krów do badań o wartości 315.360 zł.

⁹⁹ Postępowanie nr ZP-TP/U/2023/01/2 na rezerwację i zakup biletów lotniczych.

¹⁰⁰ Umowa nr 11/2023 zawarta 3 kwietnia 2023 r.

¹⁰¹ Umowa nr 9/2025 zawarta 3 marca 2025 r.

- l) Ogłoszenia (nr 2025/BZP 00521477/01, 2025/BZP 00521588/01 i 2025/BZP 00528593/01)¹⁰² o wykonaniu umowy w trzech przypadkach zamieszczono w BZP z opóźnieniem wynoszącym odpowiednio 1043, 890 i 439 dni od dnia wykonania umowy, tj. 7 (dwa ogłoszenia) i 13 listopada 2025 r.

Ustawa PZP w art. 448 stanowi, że zamawiający, w terminie 30 dni od wykonania umowy, zamieszcza w BZP ogłoszenie o wykonaniu umowy, na zasadach określonych w dziale III rozdziale 2.

Zastępca Dyrektora ds. Ogólnych wyjaśnił, że wynikało to z przeoczenia.

(akta kontroli str. 1756-1910, 2261-2276)

5. Niezgodnie z obowiązującym w Instytucie Regulaminem udzielania zamówień przeprowadzono postępowania dotyczące udzielenia zamówienia na zakup pięciu usług obcych¹⁰³ o wartości łącznej 146,4 tys. zł (wynikającej z wystawionych faktur) bowiem nie zamieszczono na stronie internetowej Instytutu ani też nie wysłano do co najmniej trzech potencjalnych wykonawców zapytań ofertowych we wszystkich objętych badaniem postępowaniach.

Było to niezgodne z §1 ust. 5 Procedur postępowania przy zamówieniach poniżej 130 tys. zł, który stanowi, że zapytanie ofertowe zostanie umieszczone na stronie internetowej Instytutu lub zostanie wysłane co najmniej do trzech potencjalnych wykonawców.

Zastępca Dyrektora ds. Ogólnych wyjaśnił, że jego zdaniem treść § 1 ust. 5 Procedur postępowania przy zamówieniach poniżej 130 tys. zł dotyczy wyłącznie tych zamówień, w odniesieniu do których komórka merytoryczna „zwróciła się do Działu Zamówień Publicznych o ich realizację”. Skoro zatem nie było takiego wniosku, zamieszczenie lub wysłanie zapytań – jego zdaniem – nie było konieczne.

NIK nie podziela wyjaśnień Zastępcy Dyrektora ds. Ogólnych, bowiem z treści § 6 ust. 1 Regulaminu udzielania zamówień publicznych wynika, że komórki merytoryczne przygotowują i przeprowadzają zamówienia wspólnie i w porozumieniu z Sekcją Przetargów i Sekcją Zamówień i Monitoringu, nie jest więc konieczne „zwrócenie się” o realizację zamówienia. Natomiast z § 1 ust. 5 Procedur postępowania przy zamówieniach poniżej 130 tys. zł wynika, że zamówień udziela się wykonawcy, który złożył najkorzystniejszą ofertę, zatem muszą być złożone (w tym przypadku zamieszczone na stronie internetowej Instytutu lub wysłane do co najmniej trzech potencjalnych wykonawców) zapytania ofertowe.

Nierzetelnie sporządzono również wszystkie badane wnioski o udzielenie zamówienia poniżej 130 tys. zł, bowiem nie zawierały one m.in. daty zatwierdzenia wniosku (3) i pozycji z listy wydatków (3). Ponadto nie sporządzono notatki służbowej z udzielenia zamówienia 29/01/2020/U o wartości 55.387,35 zł, co było niezgodne z § 8 ust. 1 Regulaminu udzielania zamówień który stanowił, że z udzielenia zamówienia sporządza się notatkę służbową.

Zastępca Dyrektora ds. Ogólnych wyjaśnił, że wynikało to z przeoczenia.

(akta kontroli str. 1401-1483, 1977-1986, 2277-2281, 2285-2289)

¹⁰² Dotyczy postępowania nr ZP-TP/U/2021/07/26, nr ZP-TP/U/2022/12/43 i nr ZP-TP/U/2023/01/2

¹⁰³ Zamówienie nr 29/01/2020/U o wartości 55.387,35 zł, 9/01/2021/U – 45.903 zł, 157/04/2022/U – 53.363,28 zł, 597/12/2023/U – 2.100 zł i 489/11/2024/U – 45.000 zł.

6. Nieterminowo wprowadzono do systemu POL-on 12¹⁰⁴ spośród 26 objętych badaniem sprawozdań i raportów rocznych z wykorzystania środków przekazanych Instytutowi przez Ministra, tj. sprawozdań sporządzonych na podstawie art. 365 pkt 2 lit. a-d i g, pkt 5 lit. a i pkt 7 ustawy Pswn, tj. z wykorzystania subwencji, z wykorzystania środków na programy i przedsięwzięcia ustanawiane przez ministra oraz na utrzymanie aparatury naukowo-badawczej lub stanowiska badawczego, unikatowych w skali kraju, a opóźnienie wynosiło od 18 do 777 dni.

Stanowiło to naruszenie § 16 ust. 1 pkt 6 lit. b) rozporządzenia w sprawie POL-on z 2019 r. (11 przypadków) i §16 ust. 1 pkt 7 lit. b) rozporządzenia w sprawie POL-on z 2024 r. (jeden przypadek), który stanowi, że dyrektor instytutu badawczego wprowadza do bazy dokumentów planistyczno-sprawozdawczych odpowiednio raporty z wykorzystania środków finansowych, o których mowa w art. 365 pkt 7 ustawy, w terminie 60 dni od dnia zakończenia realizacji projektu lub zadania w ramach programu lub przedsięwzięcia, jako raport końcowy.

Zastępca Dyrektora ds. Ogólnych wyjaśnił, że w większości przypadków było to zaniechanie pracowników odpowiedzialnych za złożenie raportu końcowego. W systemie OSF dane może wprowadzać tzw. „redaktor główny wniosku” tj. osoba przygotowująca i składająca wniosek o dofinansowanie w ramach danego programu. Tylko ta osoba może składać raporty – roczne i końcowe. Podał również, że nie przyporządkowano na piśmie odpowiedzialności za wprowadzanie ww. danych, co – zdaniem Zastępcy Dyrektora ds. Ogólnych – wynikało z decyzji poprzedniego Dyrektora.

(akta kontroli str. 1987-2253, 2290-2291, 2706-2714, 2772-2784)

OCENA CZĄSTKOWA

Instytut środki z otrzymanych subwencji przeznaczał na wykorzystanie i rozwój potencjału badawczego, a objęte badaniem koszty były niezbędne do prawidłowego funkcjonowania. Wskaźnik wykorzystania subwencji w latach 2020 - 2024 wyniósł 82,4%. Niewykorzystane środki finansowe na rachunkach bankowych Instytut lokował zgodnie z art. 48 ust. 2 i 3 ufp. w formie depozytu overnight u Ministra Finansów. W latach 2020-2024 Instytut dokonywał odpisów na fundusze zgodnie z zasadami określonymi w art. 85 ustawy o PAN. Środki pochodzące z funduszu badań własnych wykorzystywano zgodnie z przyjętym regulaminem. Instytut terminowo wywiązywał również się z obowiązków sprawozdawczych w zakresie wykorzystania środków przekazanych przez Ministra i na podstawie art. 365 ustawy Pswn.

Nieterminowo natomiast zrealizowano trzy umowy o dzieło. Nierzetelnie przeprowadzono postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego poniżej 130,0 tys. zł. Zainstalowany w Instytucie system kontroli dostępu nie funkcjonował w sposób zgodny z programem funkcjonalno-użytkowym stanowiącym załącznik do SIWZ.

Nierzetelnie i nieterminowo sporządzono wszystkie objęte badaniem Plany postępowań o udzielenie zamówienia publicznego z okresu 2020-2024. Niezgodnie przepisami ustawy Pzp z 2004 r. i ustawy Pzp dokonano również zakupu usług obcych, bowiem m.in. udzielono zamówienia wykonawcy, którego

¹⁰⁴ Raporty końcowe do umowy nr: 451445/PnH 2/2019, 487716/PnH 2/2020, 487387/PnH 2/2020, 487386/PnH 2/2020, 487722/PnH 2/2020, 487377/PnH 2/2020, 487385/PnH 2/2020, 487713/PnH 2/2020, 487719/PnH 2/2020, 486850/PnH 2/2020, 503955/PnH 2/2021 i 4121/GGPJ3-19/H2020/0.

oferta powinna podlegać odrzuceniu (1), nierzetelnie udokumentowano przebieg czynności związanych z oszacowaniem wartości zamówienia (5), nieterminowo upubliczniono ogłoszenia o wyniku postępowania (2) oraz o wykonaniu umowy (3). Niezgodnie także z uregulowaniami wewnętrznymi przeprowadzono zamówienia dotyczące zakupu pięciu usług obcych, które nie wymagały zastosowania przepisów ustawy Pzp.

Nie wywiązano się ponadto z obowiązków sprawozdawczych, bowiem nieterminowo wprowadzono do systemu POL-on 12 (spośród 26 objętych badaniem) raportów końcowych z wykorzystania środków otrzymanych na programy i przedsięwzięcia ustanawiane przez ministra.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi	Stwierdzone nieprawidłowości w zakresie zarządzania majątkiem, udzielania zamówień publicznych nie w pełni zgodnie z przepisami ustawy Pzp z 2004 r., ustawy Pzp oraz z wewnętrznymi uregulowaniami w zakresie udzielania zamówień publicznych, a także wywiązywania się z obowiązków sprawozdawczych w zakresie wprowadzania danych do systemu POL-on wskazują, że w Instytucie nie zapewniono skutecznego nadzoru i efektywnej kontroli zarządczej, o której mowa w art. 68 i 69 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych. NIK zaleca dokonanie przeglądu przyjętych rozwiązań i podjęcie działań mających na celu zminimalizowanie ryzyka wystąpienia nieprawidłowości w ww. zakresach.
Wnioski	1. Podjęcie działań w celu prowadzenia ewidencji środków trwałych stanowiących grupę 1 z uwzględnieniem rzeczywistego stanu posiadania.2. Rzetelne przeprowadzanie inwentaryzacji w drodze spisu z natury.3. Podjęcie działań mających na celu zabezpieczenie interesów Instytutu w umowach najmu i dzierżawy nieruchomości.4. Zapewnienie prawidłowego prowadzenia ksiąg obiektów budowlanych.5. Podjęcie działań mających na celu egzekwowanie wewnętrznych uregulowań w zakresie korzystania z samochodów służbowych.6. Egzekwowanie terminowej realizacji umów cywilnoprawnych.7. Zapewnienie właściwego działania systemu kontroli dostępu w Instytucie.8. Zapewnienie rzetelnego i terminowego sporządzania planów postępowań o udzielenie zamówienia publicznego.9. Zapewnienie prowadzenia postępowań o udzielenie zamówienia publicznego zgodnie z przepisami ustawy Pzp, a w przypadku zamówień, do których nie ma zastosowania ww. ustawa – zgodnie z wewnętrznymi uregulowaniami.10. Terminowe wprowadzanie do systemu POL-on raportów z wykorzystania otrzymanych środków.11. Wdrożenia w obszarze gospodarki majątkowo-finansowej Instytutu mechanizmów kontroli zarządczej, w tym dotyczących identyfikacji ryzyk.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Olsztynie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania
uwag i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 28 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Olsztyn, 19 grudnia 2025 r.

Kontrolerzy
Anna Brewka
doradca techniczny

/-/

.....
/podpisano elektronicznie/

Izabela Kowalska
Główny specjalista kontroli
państwowej

/-/

.....
/podpisano elektronicznie/

Joanna Łukasik
Główny specjalista kontroli
państwowej

/-/

.....
/podpisano elektronicznie/

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Olsztynie
Dyrektor

/-/

.....
/podpisano elektronicznie/

Zmian w wystąpieniu
pokontrolnym dokonał:
Mariusz Lenkiewicz
p.o. Dyrektor Warmińsko-
Mazurskiej Delegatury w Olsztynie

.....
/podpisano elektronicznie/